

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ה' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ קרה ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זחד הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהדיה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביהצידא זיע"א

טעם נפלא שביקש
שיררו – חיים שאולה
מילוא הפליאה – מילוא חדתא

בדרך שאדם רוצה לילך
נצינארה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

שבת אחים
בשבת קדש
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילוא חדתא • ספיר ויהלום • ובהרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

אמרי אמת | בכל פרשה ופרשה בתורה מטמוניות ועמקי רמזים עד אין קץ א
אור החמה | תקון הבעל שם טוב זיע"א להתאסף יחדיו | העקר לדבר מעניני
חשבון הנפש והזדבכות הנשמה .....
שלקן הטהור | מנהג חסידים להתקבץ ולישב יחד בשירות ותשבחות בליל
שבת .....
אמונת משה | על ידי התאחדות והתאספות צבור בשבת - המסגלת לתקון
מדת היסוד - נעשה להכה גדולה המכלה את הסטרא אחרא .....
אגרות קדש | שבתם העצום של יהודים פשוטים המתקבצים בליל שבת לשמע
שעור תורה .....
פתוחי חותם | בקרח נתנוצצו רק הניצוצות הרעים משרש קון ולכן טעה ..
אמת ליעקב | הרה"ק רבי משה מלעלוב זיע"א: 'קרח שפסח היה' - אסור להיות
מדאי חכם .....
מחשף הלבן | עונותיו של משה רבנו עליו השלום במעשה קרח .....
תורת אבות | התגברות על היצר על ידי תורה ותפלה בקול .....
דברי בינה | מי שגמר מלחמתו עם היצה"ר עוזב את העוה"ז .....
מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים | בחינת עבודת הלויים .....
לקוטי שיחות | מחלקת התנאים בענין בטול תאנים שחרות ולבנות ....
שם משמואל | על ידי הערכת השפעת הטובות מהשם יתברך יתמלא רגש
תודה ואהבה .....
נעם אלימלך | יקדש עצמו באכילה ושתיה וממנו יותר מאשר בתורה
ובתפלה .....
מבשר צדק | יביט בכל דבר לחלק הפנימי המחיהו .....
שם משמואל | מי שיש לו תשוקה לתורה ומצות יעוף כחץ מקשות מהגיהנם
תורת אבות | מי שמואמין באמת בידו לכבות את אש הגיהנם .....
אור המאיר | לפתח הפה רק למה שיגיע ממנו טובה להשם יתברך .....
אהבת שלום | הכנה לשבת על ידי שמירת הפה בימי החל .....
שם משמואל | יש לדחות תקף המחשבות זרות .....
מאור ושמש | לשבר לבו לאלף שכרים .....
נעם מגדים | אף קשמחפים את הצדיקים אינם כועסים .....
דגל מחנה אפרים | ע"י קדשת האיברים זוכים לתפלה זכה ודבקות .....
מאור ושמש | הצדיקים דואגים תמיד שמא נהנו מהעולם הזה .....
נעם מגדים | הצדיק אינו סובל אפלו כלשהו טנוף מעברות .....
ה

שפת אמת | גם המעט קדשה שבאדם הוא בסיעתא דשמיא .....
תפארת שלמה | המחשבה הראשונה שנופלת לאדם בקומו היא סימן לדרגתו
בעבודת הבורא .....
דברי שמואל | כפי השכיבה בלילה פן הקימה .....
שם משמואל | "אם ישנים טוב - מתפללים טוב" .....
אמרי אמת | התפילות לרבי לגמרי כמו במקוה .....
סדר הזמנים | מראש חדש תמוז העת לעשות הכנה לראש השנה .....
שפת אמת | האדם מכין לעצמו בשרשו למעלה על ידי עסק התורה יותר ממה
שמרגיש בעולם הזה .....
תולדות אהרן | בהירות המחזין היא רק פאשר האדם עושה הכנה נאותה לפני
התפלה ולאחריה .....
קדשת לוי | לאחר התפלה יחשב בדעתו, איך ימלא את לבבי לדבר בפי דברים
בטלים, הלא לפני רגע דברתי לפני מלך גדול ונורא .....
ארבעה ארזים | אחרי התפלה נאה הפשיטות .....
בית שמואל | הרעב בעת התפלה לא אמר דבורים לפני הקב"ה .....
משה בחירו עמד בפך | קרח טען שלכל ישראל מגיע שכר בעולם הזה ..
אהבת חיים | שכחו של אהרן ששתק במחלקתו של קרח .....
מכתב סופר | הוכחת משה רבנו מהמחמות שצריכים ישראל מנהיג ונשיא .....
נחלת יעקב | הוכחת הקטרת הקטרת במי בחר ה' .....
אהל יעקב | עמידת אהרן בסוף אהל מועד לאחר קרח וכל עדתו .....
אבן העזר | עדיפות הלויים על הבכורים .....
מרגניתא דרב | משה ואהרן מחלו על בזיונם ולא מתו קרח ועדתו כי אם בעבור
שחטאו נגד ה' .....
פה קדוש | נתינת הנשיאים משה אף בעד אהרן .....
משנת רבי אליעזר | נקירת עיניהם של דתן ואבירם בעבור שלא רצו לקיים
מצות ציצית .....
בני יצחק | נקור עיניהם של הפנענים יושבי הארץ .....
ויאמר שואל | מיתת הסנהדרין הנקראים עיני העדה .....
אזור אליהו | נקור עינו של קרח שראה ברוח הקדש ששלשלת גדולה יוצאת
ממנו .....
מעשי צדיקים .....
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה .....
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד .....
יד

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

נושאים בפרשת קרח

מעלת הפרשה

אמרי אמת

רבי יהודה לייב אייגער מלובלין זיע"א

בכל פרשה ופרשה בתורה מטמוניות ועמקי רמזים עד איז קץ

הנה לכל אות ותג וקוץ שבתורה הקדושה יש כמה סודות נוראים ונפלאים, ומה גם בסיפרא שלמה, אין קץ לגנוי מטמוניות עמקי רמזים עד אין חקר, ואיך יוכל הפה לדבר בהם ולומר שזאת היא המכנה מהסודרא או מפרשה או מפסוק, ואף זאת באפשרות לומר, כי גם המכנה הנה נכלל בדברי תורה האלו.

בפרשה זו נתגלה שכל השנה ומחשבה ופעלה של האדם היא רק מאת השם יתברך | ככל שהאדם מכיר בקר הוא קרוב יותר אל הקדושה

ונוכל לומר, שסבדרא זו נתגלה, אשר אין לשום נפש בעולם צד כח והשגה ומחשבה ופעלה, רק מה שהשם יתברך שופע בהנפש ההוא. וכל מה שהאדם מכיר זאת ביותר הוא קרוב יותר אל הקדושה.

משה ואהרן היו שלמים במדרגה זו

ולזה היו נבחרים הרועי ישראל משה ואהרן שהיה להם גדל הכרה זו בתכלית השלמות. שאף שיגיעו בעצמם שהם הגדולים שבישראל, ושפעת קדשותו יתברך שופע עליהם יותר מעל כל ישראל וכל אחד במדרגתו, משה רבנו עליו השלום בשפע קדשת התורה שהיה שופע רק אליו שהיה רק הוא השומע מפי הקדוש ברוך הוא, ואהרן במדרגתו כפדוע.

עם כל זה היה להם גדל הכרה הזאת, ואמרו ונחננו מה, דהינו שאין להם מצד עצמם כולל וכלל, באשר מורה מלת 'מה' שלא ישער לומר שנמצא בהם שום השגה בשום צד מצדם, רק הכל משפע קדשותו יתברך (תרכ"ג):

שבת אחים בשבת קדש

אור החמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

תקונו הבעל שם טוב זיע"א להתאסף יחדיו | העקר לדבר מעניני חשבון הנפש והזדככות הנשמה

וגם את אחיד מטה לוי שבט אביד הקרב אתה וילוו עליך וישרתוך (יח ב). הבעל שם טוב הקדוש זיע"א הנהיג שייתאספו יחד וישמחו עצמם, והעקר שיזכרו דברי תכלית ולערף חשבון הנפש איך שעברו הימים והלילות, זוהי הזדככות הנשמה. לדבר בחד איך לעבד את השם יתברך באהבה ויראה, אהבה רמוז בפסח ויראה בראש השנה (וזהר ח"ג שב), ולידע מהו שבת.

מסירות נפש של חסידים להתאספות בליל שבת קדש

הכרתני יהודים אשר הלכו 'קילומטרים' בליל שבת קדש בכדי להתאסף ביחד לשיר שירות ותשבחות. לא לישב לאכל 'וועטשערע' [=ארוחת ערב] ולילך לישן, רק לאכל סעודה, ולשיר ולרקד ביחד עם יהודים.

באור ענין מחלקת קרח על השבת על פי הנ"ל | לא לאכל סעודת שבת בקרירות

קרח חלק על משה שהוא סוד השבת. משה נוטריקון שיבת מ'כל המעשים (תפלת 'לקל אשר שבת' ליום שב"ק), ואמר השם יתברך: 'העלו מסביב למשפן קרח' (טו כד), על"ו נוטריקון וקראת לשבת ע'נג (ישעיה נח ג).

קרח חלק על שבת וחשב לאכל 'וועטשערע' [=ארוחת ערב] ולילך לישן [הינו לקים ענג שבת' רק בזה ותו לא]. ואמר השם יתברך: 'העלו מסביב למשפן קרח, תלכו ממנו ותשירו שירות ותשבחות, לא להניח לעצמו להתקרה, שעלול לבא לידי כף שיהיה 'פויל און פרעסט' [=עצל וקפוא], עד שיהיה מקרר לגמרי.

באור הפסוק על פי הנ"ל

ובזה יש לפרש הפסוק שלפנינו, השם יתברך אמר לאהרן: וגם את אחיד מטה לוי, 'לוי' הוא הדבקות יודלעף מלשון הפסוק (בראשית כט לד): 'ללנה אישי אלי', וגם את אחיך מטה לוי בגימטריא אותיות הו"א לעל"ם (שמות לא יז), אותם שהם מדבקים לשבת, הקרב אתה שתקרב עצמך להם.

ישיבה במחצת חסידים ואנשי מעשה מקדשת ומטהרת

אחיך נוטריקון אהבו את הוי"ה כ'ל חסידיו (תהלים לא כד), די חסידישע

יודין אשר אוהבים את השם יתברך ומחממים קצת הנשמה. 'סי ווערט א שטיקל מענטש [=מתהוים ומתהפכים ל'אדם' כדבעי] פשמתוכבים בין חסידים יושבים אשר הדעף [=ה'נשימה'] שלהם מקדש ומטהר. בעונותינו הרבים רבם של אנשים אלו כבר אינם קמים היום, וכבר לא רואים זאת כיצד מחממים עצמם.

שב"ט אביך בגימטריא יו"ם הזכרו"ן (מתוך תפלות העמידה של ר"ח), וגם בגימטריא ד' פעמים כו"ס (תהלים קטו א), הינו ראש השנה ופסח [המרמזים לאהבה ויראה, פנ"ל], אלו היהודים אשר חושבים תמיד איך לעבד השם יתברך באהבה ויראה ולא שיהיה 'מצות אנשים מלמדה' (ישעיה נט א).

'הקרב אתה', תקרב עצמך אל יהודים אלו שמקשרים אל השבת קדש ולמשה רבנו, תשב אתם ביחד. 'וילוו עליך', 'לרו' בגימטריא שם הנ"ה במלוי ה' שהוא שם ב"ן, הם יעטפו אותן בהשם יתברך, על דרך הפתוח (תהלים סא ג): 'בעטף לבי בצור', דהינו שחלב מעטף בהשם יתברך.

מישיבת חסידים נמשכים חסידים והמתקת הדינים

ישרתוך בגימטריא י"ג פעמים חס"ד שהם י"ג מכילין דרחמי (ראה מגלה עמוקות ואתחנן אופן קעב), הם 'משכו עליך מהשם יתברך חסידים ורחמים. מישיבת חסידים נמשכים חסידים י"ג מכילין דרחמי, ויהיה המתקת הדינים בתחסידי ורחמים, והשם יתברך יעזר שיהיה חסידים נגלים (ס"ג קרח תשכ"ו ר"ח תמוז):

שלחן הטהור

רבי אהרן קאטה זיע"א

מנהג חסידים להתקבץ ולישב יחד בשירות ותשבחות בליל שבת

כבר נהגו חסידים ואנשי מעשה להתקבץ יחדו ולעסק בשירות ותשבחות לפניו יתברך, בפרט בליל שבת קדש.

'שבת אחים גם יחד' - 'שבת' אותיות 'שבת'

ויש רמז לדבר מהפתוח 'הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד' (תהלים קלג א), 'שבת' אותיות 'שבת', שאז טוב ונעים לשבת יחדו ולשיר שירת דודים

לפניו יתברך, ולשמוח בשבת מלכתא קדישא, ולרקוד לכבוד השבת.

זהירות שהרקוד לא יהא מתוך קלות ראש

ולא יהא בקלות ראש, פי הרקידה הוא עבודה גדולה ורמה דגמת עבודת המלאכים. ועין באשל אברהם בארץ חיים (סימן שלט) מגדל הענין והמצוה טפוח ורקודים בשבת קדש, ושאיין שום חשש להלכה, ועין שם.

פגות שונות בעת הרקידה

ויכוננו כמובא בספר הקדוש הפליאה, פי כנגד כל קבוצ וישיבה של מטה יש כנגדו קבוצ וישיבה של מעלה משרש נשמותיהם, ויכוננו שגם שרש הנשמות העליונות מרקדים ומשמחים השכינה הקדושה, וגם כל המלאכים השכיחים אליהם ויכוננו להשתתף עם אלו המלאכים והנשמות.

הרקוד הוא תקון הירכים

וקבלה מהצדיקים שנה תקון מדת יסוד פגם הירכים, וטוב להרהר בתשובה קדם שעוסק בעבודה קדושה כזו, בפרט על פגם הירכים, ויכונן שיחזק בנה, וישבו באחדות בלב טוב ובשמחה, ואז שכינת עזנו תתפאר בכל העולמות:

אמונת משה

רבי יהודה משה מאלכסנדר זיע"א

על ידי התאחדות והתאספות צבור בשבת - המסגלת לתקון מדת היסוד - נעשה להכה גדולה המכלה את הסטרא אחרא

כתוב 'ובית יוסף להכה' (עובדיה א יח), 'יוסף' הוא מלשון אספה, שפאשר יתאספו ישראל יחד בבחינת כנסיה שהוא לשם שמים שסופה להתקום, ובפרט בשבת קדש המסגל לתקון מדת יסוד כידוע - יעשה מהניצוצות הקדושות שבכל אחד מישראל על ידי החלק אלמי ממעל שבהם להכה גדולה - ועל ידי זה יוכלו לכלות את הסטרא אחרא (פרשת וישב אות ב):

אגרות קדש

רבי יוסף יצחק מליובאוויט' זיע"א

שבחם העצום של יהודים פשוטים המתקבצים בליל שבת לשמע שיעור תורה

קבלתי בחדש אלול העבר מכתב מר, מאחד התמימים שיחיו בעיר קטנה בפולין, שהוא איש עני ואביון המשתפר אל צרור נקוב, ומתאונן על מצבו השפל.

עניתיו בנחמה ובהתעוררות, ועם זה עוררתיו בדבר קביעות עתים

לתורה ברבים. כעבור איזה שבועות התבשרתי מאתו, אשר נוסד חברה של למוד חמש עם רש"י ולומדים כששה מגינים איש, בכל שבת קדש לילה.

מי הוא זה ואי זה הוא אשר יכול לצייר גדל הנחת רוח הנעשה למעלה עד אין סוף מקבוץ גם של אנשים פשוטים בליל שבת קדש ויושבים כשלוש שעות ושומעים דברי תורה.

אנשים פשוטים, העמלים כל השבוע בזעת אפם, סוחרים בשוק או סוככים בפפרים, הולכים ברגלם כמה פרסאות בקרח הנורא ובורח סערת שלג, ודיהם כבולות ורגליהם נפוחות.

ובכוא יום השבת, יום המנוחה, הרי כל שעה וכל רגע יקרה היא להם להתחמם בכסאות הקש והתבן שלהם לנוח ולהנפש. ואלו מוסרים ונותנים נפשם, ובאים אחרי סעודת שבת (הגוררת את השינה) אל בית הכנסת, לשמע פרשת השבוע.

אין על עפר משלו, בענג וקורת רוח בזה, הנעשה בשמי רום מתורתן של בנים אלו. מלאכים יתפזזו לטוס אל היכלי שרים ורוזנים, היושבים ועטרוטיהם בראשיהם, ונהנים מזיו תורתן ועבודתן, אשר נטעו המשמעת והלבוש בקרב ישראל לבוא אל התורה ואל התפלה:

פרשת קרח

יקרח שפקח היה - צוא קלוג טאר מען נישט זיין [אסור להיות מדאי פקח].

אין לקיים את התורה מתוך התחכמות

להבין דברים הקדושים. דהנה כל איש הישראלי מזקק לשמור את עצמו שלא ילך בהתורה הקדושה בשום התחכמות כלל, כי אם הולך חלילה בהתחכמות יוכל לפל חס ושלום להתחכמות רעין וכישין רחמנא לצלן, ויכול לפל חס ושלום לכל הרהורים רעים ומינות חס ושלום.

רק יאמין באמונה שלמה בפשטיות מה שהזהירה התורה הקדושה לעשות ושלא לעשות. וזהו שמזוהר התנא (אבות פ"ג מ"ט) כל שיצאת חטאו קודמת לתחמתו תחמתו מתקיימת.

דתו ואבירם היו גדולי ישראל אך קימו

את התורה אך ורק מתוך התחכמות

כי לכאורה קשה על דתן ואבירם, כי לפי הידוע שהיו גדולי ישראל, ובדאי

הרעים של קין שמוסיפים לו טמאה על טמאתו.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו שאמר ויקח קרח, קרח ראשי תבות ח'לק ר'ע ק'ין, כלומר מה לקח קרח, החלק הרע שבקין הוא שלקח והוא שגורם לו למרד במשה רבנו עליו השלום ובתורה. וקרי גם בן בויפח 'וי קח', דהינו וי על קרח שלקח החלק הרע של קין:

אמת ליעקב

רבי יעקב יצחק מבלגדוב זיע"א

הרה"ק רבי משה מלעלוב זיע"א: 'וקרח שפקח היה' - אסור להיות מדאי חכם

בליל שבת קדש בדרך שחו אמר בזה הלשון: בהיותי אצל הרב הצדיק רבי משה מלעלוב זצלה"ה זיע"ע בשבת פרשת קרח, לא שמעתי ממנו שום דברי תורה, רק בכל הסעודות אמר הרבה פעמים:

ויקח קרח וגו' (טו א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

בקרח נתנוצצו רק הניצוצות הרעים משרש קין ולכו טעה

אפשר לרמוז מה שכתב רבנו האר"י ז"ל (שער הפסוקים בפרשתו), דקרח נכנס בו חלק הרע של קין, ובו נתגאה ועשה מה שעשה, וכל דור המדבר היו מניצוצות הקבל, ונתקנו על ידי משה רבנו עליו השלום ששרשו מהקבל, וקרח פיון שנתנוצץ בו ניצוצות מקין, בזה בא לידי טעות ונתלבש בגאונה, עלה בדעתו מאחר שניצוצי הקבל כבר נתקנו צריכים לעשות גם בן תקון לניצוצי קין.

וכיון שבו תחלה נכנסו ניצוצי קין סבר שלו ראויה הגדלה, לפיכך חמד הגדלה והכבוד, ונכנס בעבי הקורה לחלק על משה רבנו עליו השלום, ולא ידע כי כנפשו הוא, כי לא נכנסו בו רק הניצוצות

היה להם אנשים אשר היו מסתופפים בצלם הנקראים בשם חסידים שלהם, היתכן איך היו יכולים להיות דבוקים בהם, הלא ראו בהם כל מה שעשו היה שלא כמו שכתב בתורה, הם שהותירו מן המן ועוד הרבה דברים פידוע, ואם כן איך מלאה לבם להתחבר בהם.

אך זאת היתה שהמה היו הולכים תמיד בתורה בהתחכמות, ואמרו מאן יימר שאם נותר מן המן שיתליעו, ועשו זאת למען יברר האמת שכל מה שכתוב בתורה הוא אמת ונכון, וכן כל מה שעשו היה בזה האופן – להראות לכל שלא טוב לעשות מה שנאמר שלא לעשות רק צריכים לברר בתחלה האמת. אבל סופם מוכיח על תחלתם שצרעת המינות פרוחה במצחם וכפרו בתורה ונעקרו מן העולם ורחמנא לצינן.

על כן צריכים לזהר שלא לסור חס ושלום מהתורה הקדושה ימין ושמאל ולא לילך בהתחכמות, רק להאמין באמונה שלמה בפשטות, ולילך בעקבי הצאן ולעשות מה שנאמר לעשות, ולקיים מה שנאמר בתורה שלא לעשות, ולהיות מיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת:

וקחו איש מחמתו ונתתם עליהם קטרת והקרבתם לפני ה' (טו זי)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
ענותנותו של משה רבנו עליו השלום
במעשה קרח

תשיתמו כתנור אש לעת פניך ה' באפו יבלעם ותאכלם אש (תהלים כא). זה מדבר על קרח ועדתו על הבלועים ועל השרופים, וכא להגיד ענותנותו של משה רבנו עליו השלום, שכל הנקמות שנעשו בקרח ועדתו לא תלה שום דבר בכחו רק תלה הכל במאמרו ותברך.

בתחלה אמר להם שיקחו איש מחמתו מאתים וחמשים איש וקרח ואהרן, והאיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש (פסוק ז) והשאר יאבדו, והיה יכול משה רבנו עליו השלום באותה שעה לגור [על] האש שתצא ותאכלם ובלא הקרבת המחנות, וגם בזה יודו בני ישראל וזכירו וידעו כי האמת עם משה רבנו עליו השלום והרשעים האלה מזידים וחסאים ופושעים. והוא עליו השלום היה מאריך אפו ואומר אולי ישובו, ותולה הדבר בידו ותברך:

וזה בא לרמוז כאן, 'תשיתמו כתנור אש', דהינו, אף על גב דבאותה שעה היה כח בידך לומר לה' שתצא אש ותאכלם מיד, לא עשית כן, רק היית מעכב הדבר ודחית אותם ואמרת (פסוק ה) 'בקר וידע ה' את אשר לו'.

ורומה זה למי שרצה לשרף אדם שנתחייב שרפה והיה תנור מוכן מסק אש להכה, ולא רצה לשרפו בו מרב רחמנותו, אמר שמא ישוב, וצוה להסיק תנור אחר מתדש שבו ישרף האיש המחייב שרפה, וכלי עלמא ידעו שפנותו לטובה, שמא ביני ביני שיהיה ראוי התנור לשרף, יחזר המחייב.

וזהו 'תשיתמו כתנור', דהינו עשית להם עכבה לשרפתם, דומיא דתנור שרצה להסיק מתדש צריך עכבה להסקתו, כך עשית להם דחיה עד בקר. 'לעת פניך', דהינו בעת שהכעיסוך פעם גדול, והיה כח בידך באותה שעה לשרפם מיד והאמת עמד, אפלו הכי הארכת אפך ודחית אותם עד הבקר:

וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ (טו לה)

תורת אבות

רבי משה מקוברין זיע"א
התגברות על היצר על ידי תורה ותפלה בקול

יש לבאר, על פי הידוע כי העצה להתגבר על היצר בעת שהוא מתגבר הוא לצעק בקול בתורה ותפלה. וזהו נסו לקלם, ויי האבין זיך גענומען צום קול, כי אמרו פן תבלענו הארץ, שהארציות והחמריות תבלענה אותנו, על כן לקחו עצמם לבחינה זו:

ויצא פרח ויצץ ויגמל שקדים (יז כג)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א
ויצא פרח ויצץ ויגמל שקדים, הינו, שזה הוא הסימן מאהרן, מה שהיה לו - ש'יצץ ציץ', הינו מה שהיה לו איהו השגה בעבודת השם 'תברך, מיד ויגמל שקדים'. הינו שבזה הכח היה מיד גומל חסדים, וראה שיקשיף על ידי זה חסדים טובים על כנסת ישראל. וזהו 'שקדים', ששקד אהרן על טובת ישראל לתקנם בגוף

ובנפש. והוא מלשון הגמרא (כתובות ב.) שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל, והבן:

כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות האם תמנו לגוע (יז כח)

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

מי שגמר מלחמתו עם היצר עוזב את העוה"ז

כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות. יבאר על פי מה שנתבאר, אם האדם הוא בתכלית השלמות ואין לו עוד שום תאוות היצר, אין לו עוד חיות בעולם הזה. וזה הענין שהיה בידו המלאך עליו השלום, שאמרו לו עבדיו 'יבקשו למלאך וגו' ותהי לו סכנת' (מלכים א' א ב) לכבש היצר, למען היות לו עוד חיות בעולם הזה, כמבאר במקום אחר.

וזהו שנאמר (תהלים ל ו) 'כי רגע באפו חיים ברוצחו', כי זה היה רצון הבורא ברוך הוא, להיות לאדם מלחמת היצר כדי שיהיה לו עוד חיות בעולם הזה. וזה גם כן מה שנאמר כאן **כל הקרב וגו' ימות**, כי כבר נגמר פעלתו בעולם הזה.

האם תמנו לגוע, הכונה כמו ששמעתי מפי אדונינו מורנו ורבנו הרב הגאון הקדוש וכו' מורנו הרב ישעיה זכרוננו לחיי העולם הבא אבד"ק פרשעבדבארז, אשר אמר טרם פטירתו פרוש על זה הפסוק **האם תמנו לגוע**, האם השגנו מעלות השלמות אשר האדם צריך להשיג בחייו, אזי יכול להיות מוכן חס ושלום לגוע, עד כאן דבריו הקדושים.

וזהו שנאמר (איכה ג כב) 'חסדי ה' כי לא תמנו', פרוש זהו החסד הגמור שאיננו בא לתכלית התמימות, ויש לו עוד מלחמת היצר כדי שיהיה לו עוד חיות בעולם הזה כנ"ל:

ועבד הלוי הוא (יח א)

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

בחינת עבודת הלוים

עבודת ה'לוים, היה בשיר לעורר המדות (ראה זוהר ח"א פט:), כי בשיר כלול כל המדות כגון אהבה ויראה ושמחה וכו', ובאתערוותא דלתתא יהיה אתערוותא דלעילא.

וזהו בחינת בינה, התבוננות, שהמדות באות מהתבוננות.

בחינת עבודת הפנים

אבל בחינת 'כהן' הוא בחינת חכמה, למעלה מן המדות, שהמדות אינן ממדרגות אין עוד, אבל כשרואה אין עוד מלבדו והכל בטל במציאות באמת ואין מי לאהב או ליראה או שארי מדות, וזהו כהנא ברעותא דלכא שלמעלה מן המדות.

באור ס'ג לחכמה שתיקה על פי הנ"ל

וזהו ס'ג לחכמה שתיקה (אבות פי"ג מ"ג), שהוא למעלה מבחינת 'קול' שהוא השיר עבודת הלוים, שאינו יכול להרים קולו מפני שהוא בטל במציאות.

באור הפסוק 'ששה חדשים בשמן המר' על פי הנ"ל

וזהו 'ששה חדשים בשמן המר' (אסתר ב יב), אם רוצה לחדש שש המדות ולהעלותם מבחינת נוקבא הנקרא שש בלא ה' לבחינת דכורא הנקרא ששה בה', - 'בשמן המר', 'שמן' בחינת כהן חכמה, 'המר' כמו שנגמר 'שפתותיו שושנים כוי' ור"ל.

'וששה חדשים בבשמים הם המדות פדוע עבודת הלוים. 'ובנה' - בבחינת 'זה א-לי ואנהו' - הנערה באה אל המלך, בחינת נוקבא, שש, בא אל 'המלך' בחינת דכורא, והכל בבחינת זה, ור"ל (עמ' פ):

ונחשב לכם תרומתכם פדגו מן הגרו (יח כז)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א מחלקת התנאים בענין בטול תנאים שחרות ולבנות

בדיני בטול תרומה באחד ומאה שנינו במסכת תרומות (פ"ד מ"ח): רבי יהושע אומר תנאים שחרות מעלות את הלבנות לבנות מעלות את השחרות (תאנה של תרומה שחרה או לבנה שנפלה למאה תנאים של חלין חצין שחרות וחצין לבנות פלן מצטרפין לבטלה . . . ואם שחרה נפלה מעלה אחת מן השחרות ואם לבנה מעלה אחת מן הלבנות והשאר חלין פשהיה. רע"ב) וכוי.

רבי אליעזר אוסר (אם שחרה נפלה השחרות אסורות ואם לבנה נפלה הלבנות אסורות. רע"ב), ורבי עקיבא אומר פדוע מה נפלה (שחרה או לבנה) אין מעלות זו את זו, וכשאינו פדוע מה נפלה מעלות זו את זו.

פסק הרמב"ם

וברמב"ם (תרומות פי"ד ה"א) נפסקה הלכה כרבי עקיבא, ד'אם אין פדוע אם שחרה היתה ואם לבנה, עולה באחד ומאה מן הכל'.

הטעם שענינו כח ידיעת ומחשבת האדם לפעל בדבר שחוץ ממנו מפרש דוקא בענין תרומה

ויש להסביר הטעם שענין זה, ידיעת ומחשבת האדם ככחה לפעל בדבר שחוץ ממנו, מפרש בתרומה דוקא - פי יסוד הדין דמחשבה פועלת מפרש בנוגע לתרומה, שלמדן ממה שנגמר ונחשב לכם תרומתכם פדגן מן הגרן, 'במחשבה בלבד תהיה תרומה' (רמב"ם שם הט"ז).

ואף שבגדון דגן המדבר אינו בדין הפרשת וקדשת תרומה אלא בדין בטולה של התרומה, שהתנאים מתרות באכילה, מפל מקום זה נובע מן שפדיני תרומה מחשבת האדם יש לה כח מיחד.

התרת התנאים לאכילה לישראל היא גם כן עליה

ובעמק יותר יש לומר (על דרך הרמז), שגם על ידי התרת כל התנאים לאכילת ישראל נפעל בהם על דרך הפרשת תרומה, וכדייק לשון המשנה 'מעלות זו את זו', אף שהכונה היא שהתרו באכילה, כי זה גופא שהתנאים התרו באכילה לישראל פועל בהם עליה, גם לפני שהאדם אוכלם. **והוא** על דרך ענין התרומה שישנה במחשבה, כי גם להדעות דאין המחשבה פועלת שתהא תרומה, הרי על כל פנים מועלת להתיר הטבל באכילה, דנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה, וגם זה נלמד ממה שנגמר ונחשב.

ומעין זה בגדון דידן, ידיעת ומחשבת האדם פועלת על חפץ שחוץ ממנו שנעשה מתר באכילה. ומצד הכשרתו באכילה לישראל הרי זה גופא עליה בהדבר, כנ"ל.

הלמוד מהנ"ל לענין גדל ערך ידיעת ומחשבת האדם - הן לטוב והן למוטב

ומזה הוראה דבכר גדל ערך ידיעת ומחשבת האדם - שמהו יש ללמד הן בצד הלא טוב, עד כמה צריכים להיות זהיר ממחשבה בלתי טובה, פי נוסף על חקר הדבר מצד עצמו הרי זה מוזיק גם לעולם סביבו, והן - ומרבה מדה טובה - בגדל העלוי והערוך במחשבה טובה, לחשב בטובת הזולת, דנוסף על העזרה במעשה בפעל או בדבור, הרי גם מחשבה מועלת הרבה.

ועל ידי שכל אחד ואחד מישראל חושבים אף טוב אחד על זולתו, הרי מחשבה

טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שהקדוש ברוך הוא מביא שתפעל ובמעשה בפעל, ומגלה בכל אחד מישראל, באיזה מצב שהוא, את (העלם) הטוב שבו, שייכא לפעל במחשבה דבור ומעשה שלו, בחיי היוםפיום בקיום התורה ומצותיה.

ועל ידי זה מקרבים את הגאולה האמתית והשלמה, ביאת כל ישראל כל יושביה על אדמתם, וקיום מצות תרומה וכל המצות התלויות בארץ, כפשוטן בכל הפרטים, ולכל הדעות מדאורייתא, במהרה בימינו ממש. (חל"ח עמ' 63-63):

לשונות של אור

אהבה

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
על ידי הערכת השפעת הטובות מהשם יתברך יתמלא רגש תודה ואהבה
איש המסתכל ומתבונן על שפלות עצמו מפאת מעשיו אשר לא טובים שאין בו מתם מכף רגל ועד ראש לא זרו ולא חבשו ולא רכבה בשמן, והיה ראוי להיות מטל פאשפה סחי ומאוס לכל עובר, ואעפ"כ הש"י ברב רחמינו וחסדינו מושיט לו יד, אהבת אותנו ורצית בנו וגו', מיד נתמלא רגש תודה והלל להש"י (פרשת קרח - ור"ח תמוז שנת תרע"ב ד"ה והיה מיד):

אכילה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
קדש עצמו באכילה ושתייה וממון יותר מאשר בתורה ובתפלה
האדם ביותר צריך לקדש עצמו במאכל ובמשתייה ובממון יותר מן התורה או תפלה וכו' (ד"ה ועבר הלוי):
בעת אכילת הצדיק הוא מקדש את עצמו יותר מבשעת תפלתו (ד"ה ואמרת):

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלוטשוב זיע"א
ביט בכל דבר לחלק הפנימי המחיהו כשאוכל או רואה או מריח לאיזה דבר טוב, יזכיר את עצמו תכף שהוא

הצדיקים דואגים תמיד שמא נהגו מהעולם הזה

מדרך הצדיקים ההולכים בדרך האמת בעבודתו יתברך שמו להיותם תמיד בראגה ולחשד את עצמם פן ואולי נהגו מהעולם הזה, הגם שעושים כל דבר ודבר לשם שמם אף על פי כן חושב על עצמו וקש שעושה הכל בשביל הנאת גופו לבקש גדלה לעצמו וכדומה (ד"ה ואתה):

נעם מגדים

רבי אליעזר מטרנוגראד זיע"א

הצדיק אינו סובל אפלו כלשהו טנוף מעברות

הצדיק שמיוחד יהודים באכילה ועבודת הגוה, צדיק גמור כזה, קלות בעיניו כחמורות - מחמת גדל קדשתו ומדרגתו, ולא יוכל לסבל טנוף מעברות כל שהוא, כמו מפנק גדול אם יש על פרי קצת עפר אינו יכול לאכלו, ואחר אוכל גם מטנוף (עהפ"ס ועבר הלוי):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

גם המעט קדשה שבאדם הוא בסיעתא דשמיא

וצריך האדם לידע זאת כי כל המעט קדשה שנמצא בו הוא בסיוע שלמעלה וכו' (שנת תרמ"ה):

קימה

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

המחשבה הראשונה שנופלת לאדם בקומו היא סימן לדרגתו בעבודת הבורא

צריך האדם ג"כ להסתפל ולהבחין בעצמו בכל יום בבקר בקומו ממדתו איזה מחשבה שנפלה לו ראשונה - אם הוא מעניני קדשה ועבודת הבורא אם לא, שהוא גם כן כור הבחינה באיזה מדרגה הוא עומד (ד"ה א"י בקר):

דברי שמואל

רבי שמואל מסלונים זיע"א

כפי השכיבה בלינה בן הקימה

אדם השוכב על יצועו בלינה ביהודי, וזכר את השי"ת, ממילא גם קימתו בבקר היא כמו שיהודי צריך לקום, וכן הוא מתנהג כל היום ביהודי אמת (ד"ה בקר):

מחשבה

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

יש לדחות תכף המחשבות זרות

ומזה למוד ואזהרה יתרה לכל איש להזהר לדחות ממנו תכף מחשבות זרות, כי ח"ו יכולים להצמד לו ענינים רעים המושכים לכל רע וכו' הש"י ישמרנו (עהפ"ס ויקח קרח):

ענוה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

לשבר לבו לאלף שברים

שהעקר הוא שפלות רוח שיהיה כאין בעיני עצמו ויהיה מחפש בכל עת ועונה ושעה ורגע האיד לעבד את השם יתברך וכו', כי כל מי שיטה את לבו לשבר אותו לאלף שברים ויהיה יותר אין ושפל אזי יהיה נבחר הוא להיות ראש וכהו גדול (ד"ה וידבר):

נעם מגדים

רבי אליעזר מטרנוגראד זיע"א

אף כשמחברים את הצדיקים אינם כועסים

מדרך הצדיקים וכו' בחרף אדם אותם בדרךם של רשעים לאמר גם זה השפל נוהג חסידות, ומדבר עליו דברי חרופים, לא יכעס ח"ו ולא יקפיד כלל, רק אדרבה יבא לידי ענוה רבה, ויחשב, האמת עם האדם המחורף, כי מי אנכי (ד"ה א"י המעט):

קדשה

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

ע"י קדשת האיברים זוכים לתפלה זכה ודבקות

בהתקדש כ"ד ראשי אבריו ממילא יתקדש כל רמ"ח אבריו ותהיה תפלתו זכה וצלולה ויהיה דבוק בהשם יתברך וכו', ונהו אינו יכול להיות כי אם שירגיל עצמו מנעוריו לגרע ממנו תאוות הגשמיות וכו' (ד"ה ויש לפרש):

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

רק מחלק הכל יכול, וע"ז יתגבר את שכלו שתהיה אהבתו ותמדתו רק להפנימי ולא להגשמי, כי בהסתלק הפנימי הגשם חלה והלך לו (עהפ"ס ושמו):

גיהנם

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

מי שישי לו תשוקה לתורה ומצות יעור כחץ מקשת מהגיהנם

וכענין שהגיד לי כ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה, שאיש אשר התשוקה שלו היא תורה ומצות, אי אפשר שירד לגיהנם, ואפלו אם ירד הנני ערב בעדו שימהר ויעור משם כחץ מקשת (שנת תרע"ז ד"ה עיני קרח):

תורת אבות

רבי אברהם מסלוניקא זיע"א

מי שמאמין באמת בידו לכבות את אש הגיהנם

אם יהודי מאמין באמת, יש בידו לא להכנס אל הגיהנם, יש בידו אפילו לפרש מתוכו את שר של גיהנום, יש בידו אפילו לכבות את האש של גיהנום (אות קנט):

דבור

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

לפתח הפה רק למה שיגיע ממנו טובה להשם יתברך

ונה מוסר השפל לכל אחד מישראל לשמר פיו ולשונו, לקדש את עצמו תמיד בכל שעה ורגע, לבלתי פוער את פיו כי אם שיגיע מזה צד הנאה לבורא עולם (ד"ה ויקח):

אהבת שלום

רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א

הכנה לשבת על ידי שמירת הפה בימי החל

מי שאינו שומר פיו ולשונו בששת ימי החל, אזי אינו זוכה בשבת קדש לפי ח"ו, ואדרבה על ידי זה נופל לפי הארץ, שהוא תחת פי ה', ולאדם זה נכרא פי הארץ (ד"ה ואם בריאה):

(פרשת קדושים ד"ה א"י קדושים):

תורה

שם משמואל

רבי שמואל מסובקטוב זיע"א

"אם ישנים טוב - מתפללים טוב"

שסדר היום תלוי בסדר הלילה, ולפי הכנת לילה כן הוא היום, וכמו שהיה המאמר בפי החסידים הראשונים בלשון אשכנזי "אז מ'שלאפט גוט דאווענט מען גוט" (אם ישנים טוב גם מתפללים טוב) (פרשת תשא - ופרה תרע"ה)

רבי

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

התבטלות לרבי לגמרי כמו במקנה

שמעתי בשם הרבי מקאצק ו"ל שצריך האדם להתבטל להרבי לגמרי כמו מקנה, שבמקנה צריך להפנס בכל גופו שלא ישאר בחוץ אף שצרה, כמו כן צריך לבטל עצמו להרבי בכל הענינים (תרפ"ו):

תמוז

סדר הזמנים

רבי ישכר דב מנואלבאד' זיע"א

מראש חדש תמוז העת לעשות הכנה לראש השנה

שמעתי מנהג חסידים ואנשי מעשה שיתחילו מיד מחדש תמוז להתעורר בתשובה ולעשות הכנה על ראש השנה (ערב ר"ח תמוז):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

האדם מכין לעצמו בשרשו למעלה על ידי עסק התורה יותר ממה שמרגיש בעולם הזה

והתורה יש בה הקבלה שאדם יוכל לקבל ולהבין ומרגיש מתיקות ונעימות התורה, אבל שרשה למעלה, ויותר מכין האדם לעצמו בשרשו למעלה על ידי העסק בתורה ממה שמרגיש בעולם הזה (תרנ"ג ד"ה במדרש):

תפלה

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א

בהירות המחין היא רק כאשר האדם עושה הכנה נאותה לפני התפלה ולאחריה

חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קדם התפלה - לעשות הכנה, ולא כמו שיש בני אדם שחוטטין את התפלה במריצה ובמהירות גדול ואח"כ הולך לאכל ולעסק בעוה"ו, זה הוא ח"ו לאו כלום הוא, ולזה בודאי לא היה לו בהירות המחין ולא תהיה לו, שבהירת המחין לא באים רק בהכנות גדולות (ד"ה בפסוק ואל הלויים):

איר אפשר להפריד את עצמו מדברים קדושים ברגע אחד

יש בני אדם שלומדים תורה ומתפללים ביראה, ותכף לאחר הלמוד והתפלה משיח ומדבר דברים בטלים או דברים של רשות, וזה הוא תמיה גדולה האיד אפשר להפריד את עצמו מדברים קדושים כאלו ברגע אחת וכו', ואיד אפשר לדלג ברגע קטנה מרום המעלות עד תכלית השפלות

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

לאחר התפלה יחשב בדעתו, איר ומלא את לבבי לדבר בפי דברים בטלים, הלא לפני רגע דברתי לפני מלך גדול ונורא

מעתה יחדד האיש וילפת בעמדו להתפלל לפני מלך גדול כזה, ומקראוי להודיעו בכל אבריו. וכן לאחר התפלה יחשב בדעתו, איר ומלא את לבבי לדבר בפי דברים בטלים ונהנה מהם, הלא רגע אחד שדברתי מקדם לפני מלך גדול ונורא (פרשת ויחי ד"ה א"י מלת אתה):

ארבעה ארזים

רבי מאיר מקנעטשניף זיע"א

אחרי התפלה נאה הפשיטות

בתר דאיבעיא הדר פשטה (שבת כג:). בתר דאיבעיא נאכו דאווינעו, הדר פשטה איז שיין דיא פשטנות. [בתר דאיבעיא אחרי התפלה, הדר' הדור יפה ונאה, פשטה' הפשטנות] (עמ' קנו):

בית שמואל

רבי שמואל שמעלקא מחוסט זיע"א נכד רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

הרעב בעת התפלה לא אמר דבורים לפני הקב"ה

אמר הה"ק המגיד ממעוןיטש הרבי ר' בער זי"ע, אם ארעב לא אמר לך, פרוש אם אדם רעב בעת תפלתו לא אמר דבורים להקב"ה (אות טו) (בסוף ספר מאמר מרדכי מהר"ו תשכ"ד):

אוצרות גאוני הדורות

שהוא משה, ומבאר בגמ' ב"מ (ק"י) שהשוכר את חברו למלאכה ע"י שליח, אינו עובר על "ביומו תתן שכרו". אמנם, המצות "אנכי ה' אלהיך" ו"לא יהיה לך אלהים אחרים", שישאל שמעו אותם מפי הגבורה, בהם אכן יש את הדין של "ביומו תתן שכרו".

ומעתה, זהו שטען קרח למשה ואהרן "מדוע תתנשא על קהל ה'", בזה שנטלתם את שכרכם בעולם הזה, שמש נטל את הפלכות ואהרן את הפהנה.

תתנשא על קהל ה'". ויש להבין, מה ענין שתי הדברות הראשונות, לטענת קרח ועדתו "מדוע תתנשא על קהל ה'".

ויובן, בהקדים את דברי רבי יוסף חיים בספרו 'אדרת אליהו' על הפסוק "והנה אנכי עמך" (בראשית כח, טו), שהביא את קושית המפרשים על דברי הגמ' בקדושין (ט"ז), ששכר המצות אינו משתלם בעולם הזה. וקשה, שהרי נאמר בתורה "ביומו תתן שכרו" (דברים כד, טו). ותרו, שה' צוה את ישראל במצות ע"י שליח

ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם פי כל העדה כלם קדושים וכתובם ה' ומדוע תתנשא על קהל ה' (א טו)

משה בחירו עמד בפרץ

רבי משה פרץ זצ"ל

קרח טען שלכל ישראל מגיע שכר בעולם הזה

מוכא במדרש (במ"ד יח, ח), כי טענת קרח היתה, הרי כלם שמעו בזה סיני "אנכי ה' אלהיך" ו"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" (שמות כ, ב-א), ואם פן מדוע

וכך אמר, אלו את שתי הדברות הראשונות רק אתם שמעיתם מפי ה' בעצמו, אז הדין נותן שה' ישלם לכם את שכרכם בעולם הזה, כדי שלא יעבר על "ביומו תתן שכרו", אף מפיון שכל ישראל שמעו את שתי הדברות הראשונות, אם פן דיין אחד לכלנו, וגם לנו מגיע שכר בעולם הזה "ומדוע תתנשאנו על קהל ה'". (באדיבות 'מכון

חכמי ספרד' נתיבות)

ואהרן מה הוא כי תלינו עליו (טו יא)

אהבת חיים

רבי חיים יהודה דייטש זצ"ל

שבחו של אהרן ששתק במחלקתו של קרח

נראה לי בס"ד על דרך שאמרו חכמינו ז"ל (שבת פח:) הנעלבים ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עליהם הכתוב אומר ו'אהבו' כצאת השמש בגבירתו. והנה מדה זו מצינו באהרן כמו שכתב הרמב"ן ז"ל בפסוק ו'ישמע משה ויפל על פניו ולא אהרן, כי אהרן שתק בכל הענין של מחלקת קרח, עין שם באריכות.

וה'ננו דאמר להם משה רבנו ע"ה, שתוכלו לידע ולהפיר מדרגת אהרן בזה הענין גופא שאתם חולקים עליו והוא שותק, וזהו ו'אהרן מהו כלומר מה גדלה מעלותיו ומדותיו תוכלו להפיר מזה גופא כי תלינו עליו, ואף על פי כן הוא לא אכפת ליה במה שאתם מתולוננים עליו, וממילא תוכלו לדעת שהוא הראוי להיות כהן גדול, גדול מאתו במדרגה, ולא לכם הוא.

זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו (טז ה)

מכתב סופר

רבי שמעון סופר זצ"ל

הוכחת משה רבנו מהמחנות שצריכים ישראל מנהיג ונשיא

פרש רש"י בלים שחזיתן בהם גחלים, ויש להם בית יד. והוא פלא, הלא כמה פעמים מזכר בתורה 'מחטה' עד כה ולא פרש כלום, ועתה בא רש"י לפרש מה היא 'מחטה'.

ויש לומר דרש"י הביא המדרש שפנס קרח ר"ע ראשי טנהדראות והלבישן טליתות שכלן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו טלית שכלה של תכלת חגיבת בציצית או פטורה, אמר להם חגיבת, התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין

אחר חוט אחד של תכלת פוטרת, זו שכלה תכלת לא תפטור עצמה. וכונתם בזה היתה, כשם שטלית שכלו תכלת פטור מציצית, והכי נמי ענה שכלם קדושים ובתוכם ה' אינה צריכה לנשיא ומנהיג.

אבל האמת אינו כן, וכמו שבגוף האדם אם גם כל האברים יש להם חשיבות, אף על פי כן הראש מקום המח עולה במעלה עליהן וחשוב מכלן, פן אי אפשר לכלל האמה בלי מנהיג ונשיא. והמשל לזה המחטה, אף על פי שעצם המחטה היא חשיבה מהבית יד, אף על פי כן בלא בית יד אין לעצם המחטה שום חשיבות, כי לא יוכל אדם לגע באש בלי אמצעי.

וזה שאמר משה רבנו ע"ה לקרח ועדתו קחו לכם מחתות, המחטות יהיה לכם לראיה ותשובה על טענותיכם שצריך גדול למנהיג ונשיא, ובלא בית יד אין לעצם המחטה שום חשיבות, כי לא יחטה אדם גחלי צרבת בידו פי יכנה, פן צריכים עם ה' לאיש העומד בינם וביין ה'.

זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה' מחר והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש (טז ו-ז)

נחלת יעקב

רבי יעקב לורנברג מליסא זצ"ל

הוכחת הקטרת הקטרת במי בחר ה'

הקושיות הנופלות בפירוש זה, שפאן צנה לתן אש בקטרת, ולא צנה רק לקרח ולעדתו, ולא לאהרן. ואחר כך כתיב ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך וגו' אתה והם ואהרן מחר וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטרת [וכו'] ואתה ואהרן איש מחתתו וגו', הרי צנה שאהרן יקריב גם כן, ולא צנה פלל שיקחו אש ויתנו על הקטרת. ולבסוף כתיב ויקחו איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליהן קטרת, הרי כתיב שיתנו אש, ואהרן לא הלך עמם להקטיר.

עוד קשה הכתוב דו'יאמר אל ה' אל תפו אל מנתחם, ומאי היה לו לספק שהקב"ה יפן אל מנתחם. ואם בודעת השי"ת לפנות אל מנתחם, והן ראויין לפני השי"ת שיקבל מנתחם, מאיזו טעם היה לו לבקש להשי"ת שלא לקבל מנתחם. וגם אין ענין לטענתו שאמר לא הרעתי וגו', דכי משום שלא הרע לאחד מהם לא קבל הקדוש ברוך הוא מנתחם אף אם ראויין.

לזה נראה, דהנה בקרא ד'זאת עשו קחו לכם מחתות' פרש רש"י וזה לשונו: הא לכם תשימש חביב מכל, הוא הקטרת, וסם המות נתון בתוכו. וכל מי שיבחר בו יצא חי, וכלן יאבדו עין שם. ולכך צנה שיתנו בהן אש, כדרך שאהרן מקטיר בכל שנה, דמצנה להביא אש מן הקדוים, וכשיאבדו כלם יהיה נסיון גדול שאהרן נתפחן מה', דהא מקטיר בכל יום, והרי קים.

וכשקבלו על עצמן, תרה למשה מאד, ש'ממותו עם ה' על ידו, ורצה לעשות נסיון אחר, כעין נסיון שעשה אל'הו עם נביאי הפעל, ולזה צנה שיקחו כל אחד מחטה עם קטרת, וגם אהרן יקח מחטה עם קטרת, ולא יתנו עליהם אש, ומי שתד אש מן השמים על מחתתו, הוא הקדוש, ולזה נפל על פניו ובקש מהשי"ת ואמר אל תפו אל מנתחם, כלומר שהנפסיון יהיה במה שאל תפן אל מנתחם, כי לא הרעתי את אחד מהם, כלומר שאינני חפץ ברעת שום אדם לעשות נסיון הראשון להמית עם ה' על ידי.

אמנם קרח לא נתרצה בנסיון השני, שילכו כלם בלא אש, כי ירא אולי לא תרד אש מן השמים רק על של אהרן, ויהיה לשחוק לעיני כל, ולזה בחר בנסיון הראשון, ואף כי בראשון היה סכנת מיתה, חשב קרח שלא יזיק לו, לאשר שראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו כמו שפרש רש"י, ולזה בחר בנסיון הראשון ונתן אש על המחטה שלו, וממילא לא היה צריך אהרן לילך ולהקטיר קטרת, כי אהרן הקטיר בכל יום קטרת.

ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני ה' אתה והם ואהרן מחר (טז טז)

אהל יעקב

רבי אברהם בערוש פלאהם זצ"ל

עמידת אהרן בסוף אהל מועד לאחר קרח וכל עדתו

נכפלו הדברים לאין צורך, פי למה לו לומר עוד הפעם 'אתה והם', הלא כבר אמר 'אתה וכל עדתך'.

והנראה בבאור זה, פי פנת משה היתה בענין המחטות אותו ענין עצמו אשר אמר במופת המטות, פי במופת המטות נאמר (יז כא) 'ומטה אהרן בתוף מטותם, שפרשו ו'ל באמצע המטות, למען יהיו כל שארי המטות קרובים אל אור קדשת אהל מועד, ומטה אהרן יהיה נחבא ונסתר באמצע, פי אם מטה אהרן

פה קדוש

רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל

נתנית הנשיאים מטה אף בעד אהרן

יש לדקדק אשר אם כפרוש רש"י שהניחו [משה] באמצע, שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכניה פרח, היה לו לכתב זאת אצל הנתיחה בפסוק הסמוך, לא אצל הנתינה מאת הנשיאים שבפסוק זה.

יש לומר, שהנשיאים חששו אולי יודע משה בחכמת הטבע שנמצא איזה מין מטה אשר אף שנהאך יבש יש בטבעו שבן לילה יפרח ויציץ, ויבחר בו לתת אותו למטה אהרן [דוגמת אמרם ו"ל לקמן פרק י"ט סימן ט', התחילו לומר יודע משה חק הסלע], ועם היות זה כח טבעי, כבר אין בזה אות על הבחירה מאת ה', על כן החכימו שהם נתנו מטה גם בעד אהרן. וזהו שלאמר הפתוח ויתנו אליו כל נשיאיהם מטה לנשיא וגו' ומטה אהרן בתוך מטותם, שהם נתנו המטה בעד אהרן.

העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה

משנת רבי אליעזר

רבי אליעזר טרילינגר זצ"ל

נקירת עיניהם של דתו ואבירים בעבור שלא רצו לקים מצות ציציית

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ונתתו לנו נחלת שדה וכרם העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (טו יד). וקשה למה אמרו 'האנשים תנקר'. ונראה לומר על דרך הלצה, דאימת בחכמי אמת שרמ"ח אברים שברא הקדוש ברוך הוא באדם, ברא כל אבר ואבר לעשות מצוה, עינים ברא לקים מצות ציציית דכתיב בה 'וראיאתם אתו' וגו'. ואם כן המה דתן ואבירים שהיו במחלקת של קרח שחלקו על מצות ציציית ולא רצו לקים מצות ציציית ב'וראיאתם אתו', אם כן מהראוי שתנקר עיניהם דהרי העינים נבראו בשביל כך, ולכך אמרו אפלו תנקר עינינו לא נעלה.

בני יצחק

רבי יצחק חנין משאלוניקי זצ"ל

נקור עיניהם של הכנענים יושבי הארץ

וגם צריכין אנו למודעי מאי 'העיני האנשים ההם' דקאמר, דהנה ליה למימר 'העיני האנשים תנקר', מאי 'ההם'. ויראה דהענין יובן עם מאמרם ו"ל בפרק אלו נאמרים (פסטה לה), ו'שלקתי

אלא נאמרו ללוים במעמד כלל ישראל, ואליהם היו מכונים. וראה לדבר, ממה שנאמר שם "הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם וגו'": כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון וסרתם מן הדרך אשר צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני ה' להכעיסו במעשה ידיכם: וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם (שם, כח-ל). הרי שדברי משה נאמרו לכלל ישראל. ומעתה, תובן הסבה שגלקתה הפנה מהבכורים ונתנה ללוים.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם ה'. ויהי בהקהל העדה על משה ועל אהרן ויכנו אל אהל מועד והנה כסו הענין וירא כבוד ה' (יז ו-י)

מרגינתא דרב

רבי ברוך פרנקל-תאומים זצ"ל

משה ואהרן מחלו על בזיונם ולא מתו קרח ועדתו כי אם בעבור שחטאו נגד ה'

יש לפרש כי הנה קרח ועדתו חטאו נגד ה', ופגמו בכבוד משה ואהרן. והנה בודאי אשר חפץ משה רבנו ע"ה במיתתם לא היה לנקמה על בזיונו ובזיון אהרן רק על מרדם נגד ה', אבל המתלוננים חשבו שמיתתם היה מחמת שמשוה ואהרן לא רצו למחל על בזיונם, לזה אמרו כי **אתם המתם את עם ה'**, שאם הייתם מותרים על עלבונכם היה הקב"ה מוחל להם.

אבל באמת חשדו בכשרים כמה שלא היה, והראה לזה דברי חז"ל (שבת קטט:) כל שחברו ונענש על ידו אין מכניסים אותו במחצתו של הקב"ה, ואחרי שאף אחרי מיתת קרח ועדתו נכנסו משה ואהרן למחצה של השכינה, נודע שלא נענשו קרח ועדתו על ידם רק על חטאתם נגד הקדוש ברוך הוא.

וזהו התכת הפסוקים ויהי בהקהל העדה גו' והנה כסו הענין וירא כבוד ה' ויבא משה ואהרן אל פני אהל מועד, שמה ששנכנסו לפניו מן המחצה נתגלה קלונם של המתלוננים בשקר.

ויתנו אליו כל נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוך מטותם (יז א)

יהיה יותר קרוב אל אהרן הקדוש ומטהו יפרח, עוד יהיה להם מקום להתלונן ולומר כי על כן פרח מטה אהרן שהיה קרוב אל האהרן, ואם היה שלי קרוב היה שלי הפורח, לכן הרחיק אותו יותר מכל המטות ועם כל זה פרח, זה להם לאות אמת כי הקדוש ברוך הוא בחר רק באהרן.

וזה הדבר עצמו אמר להם עתה במופת המחטות שיקחו איש מחטתו ולתת עליהם קטרת והקרבתם לפני ה', היה משה חושש עוד אם יצמד אהרן תחלה לפני ה' סמוך לאהל מועד ואחר כך אחזת מרעיו וקרח יצמד אחר פלם, עוד ישאר לו מקום להתלונן ולומר כי על כן בחר הקדוש ברוך הוא באהרן בעבור שעמד סמוך למשכנו, ומה לו ותברך לחפש, ואם הייתי אני עומד בקרוב מקום ודאי נבחרתי אני.

לכן נשמר משה רבנו ע"ה מזה ואמר אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני ה', ודיק עוד והציע לפניו סדר המעמד, אתה תחלה, והם ואחר כך אהרן, שיעמד אהרן אחר פלם, ואז יתברך לפניך כי אין הקב"ה בוחר רק באהרן.

ויאמר משה בזאת תדעו כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי (טו כח)

אבן העזר

רבי יהודה משקוני זצ"ל

עדיפות הלוים על הבכורים

כתב ה'אבן עזרא, שפונת משה באמר "את כל המעשים האלה", להחליף הבכורים בלוים. ולאחר שבאר שהיה זה בגלל חטא הבכורים בעגל, כי מה שנאמר "וייעלו עלת ונגשו שלמים" (שמות לב, ו) הפונה לבכורים, הוסיף ה'אבן עזרא וכתב, 'ויש בכאן שאלה, ותשובתה בפרשת וילך משה. ולא פרש דבריו.

ונראה לכאר, שפונת ה'אבן עזרא לשאל, שהנה בפרשת וילך נאמר 'ויצו משה את הלוים וגו': לקח את ספר התורה הזו וגו': כי אנכי ידעתי את מרדך ואת ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום ממרים הייתם עם ה' ואף כי אחרי מותי" (דברים לא, כה-כו). נמצא, שגם הלוים המרו את פי ה'. ואם כן קשה, מהי עדיפותם של שבט לוי על הבכורים.

והתשובה לכך, שדבריו הקשים של משה לא היו מכונים ללוים,

את הצרעה לפניך וגרשה את החוי ואת הפנעני (שמות כג כח), אמר ריש לקיש על שפת הירדן עמדה וזרקה בהם מרה וסמיתה עיניהם. נמצא דהקב"ה הבטיח להם על ידי משה בפרשת משפטים לשלח לפניהם את הצרעה ולסמות עיניהם של פנענים, ובזה יטלו את ארצם מיד בלא חרב וחנית.

ולזה הודיעו ושעתם ערת קרח, שאף על פי שינקר עיניהם של פנענים ויסומו עיניהם אינם רוצים לעלות לארץ ישראל, וזהו אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם, העיני האנשים ההם שהם יושבי הארץ הפזורים תעקר ותסמא עיניהם אף על פי כן לא נעלה אליה.

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל מיתת הסנהדרין הנקראים עיני העדה אפשר רמז למה שכתב רש"י ז"ל (לעיל א), מה עשה, עמד וכנס מאתים

חמשים ראשי סנהדראות, והם מאתים חמשים אנשים שמתו עמו בנודע (במדב"ד ט כד). ונדוע שהסנהדרין נקראו 'עיני העדה', כמו שנאמר 'והיה אם מעיני העדה' (טו, כד). וזהו שאמרו לו אפלו העיני שהם האנשים הסנהדרין שנקראו עינינו תנקר מן העולם, רצה לומר שתהרג אותם כלם ולא ישאר עוד עוזר לנו, אפלו הכי לא נעלה.

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (טו יד)

אזור אליהו

רבי אליהו הורטובסקי זצ"ל נקור עינו של קרח שראה ברוח הקדש ששלשלת גדולה יוצאת ממנו עין פרש רש"י שפרש אפלו אם אמה שולח לנקר עינינו אם לא נעלה אליה לא נעלה, ומה שאמרו 'האנשים

ההם' פאדם התולה קללתו בחרבו, ע"כ. **ועל** פי פשטא יש לומר, דהנה לעיל (טו) פרש רש"י קרח שפקח הנה מה ראה לשטות זה, עיניו הטעתו וכו', עין שם. נמצא שיש לומר שעל ידי העין של קרח שראה ברוח הקדש שיוצא ממנו שלשלת גדולה, לכך עמד במחלקת ולא היה נכנע תחת משה ואהרן, ומסתמא ספר קרח לכל ערתו הרוח הקדש שראה שיוצא ממנו שלשלת גדולה, לכן החזיקו כלם להטות אחרי קרח.

אבל כעת אמרו דתן ואבירם למשה, חוץ מטעם עינו של קרח שראה שלשלת גדולה, נמי אין אנחנו מחיבין לעלות אליה להיות נכנע אליה, כי הוצאתנו מארץ זבת חלב ודבש להמית אותנו במדבר, ואם בן עשית לנו רעות ומדוע נהיה נכנעים אליה. ולכך מסיים על זה העיני האנשים ההם תנקר, אפלו אם תנקר העין, הינו הרוח הקדש שראה מן השלשלת גדולה שעתיד לצאת ממנו, עם כל זה לא נשמע אליה, מדוע הוצאתנו מארץ זבת וכו'.

מעשי צדיקים

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טו א) **במדבר** (ב"ד יח) מובא כי קרח היה ממנה על אוצרותיו של פרעה מלך מצרים, ומשם נטל את כל עשרו הרב, ודרשו עליו חז"ל את הפסוק (וימיהו יז יא) 'עשה עשר ולא במשפט בחצי ימו' עזבנו ובאחריתו יהיה נבל'.

יש להבין מדוע חז"ל אומרים עליו שלא עשה כמשפט, הלא קרח אסף את עשרו מבית פרעה הרשע, אם כך מה פשעו ומה חטאתו. ויבאר הדבר במשל ליהודי שהחזיק בבית מזיגה, בו נהגו האפרים הגויים לסיים את יום עבודתם בכוסית משקה חריף.

ביום השוק התאספו וכאו אל בית המזיגה אפרים רבים שבקשו לשתות, בעל הבית מזג להם יי"ש ביד נדיבה, כוסית רדפה כוסית ובקבוק גרר בקבוק, ועד מהרה הפכו הללו לשכורים.

לפתע הבחין בעל הבית בגנב המנסה לשלח ידו אל צרורותיהם של השכורים, ומבקש לטל מכיסם את ממונם,

התנפל בעל הבית על הגנב, תפסו בידו בגדו, והוציאו מבית המזיגה בכת. **תמה** הגנב, "מדוע אתה מתנפל עלי, הרי לא נטלתי ממך מאומה". השיב לו בעל בית המזיגה, "שוטה שכמותך, אם אתה גונב מהם אתה גם גונב ממני, אם לא יהיה בכליהם כסף, במה ישלמו לי על כל מה ששתו והשתכרו".

כן הוא הנמשל, פאשר נטל קרח את ממונו של פרעה, נמצא נוטל בעקיפין את ממונם של ישראל, שהרי הקב"ה הבטיח להם (בראשית טו יד) 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול', אם כך מה שנטל קרח מפרעה, גרע לבני ישראל מבזת מצרים המבטחת. (משלי המגיד מדובנא)

ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן (טז א)

בפרשת קרח נשא הרה"ק רבי מנחם מנדל מוורקא זיע"א את דברי תורתו הראשונים ברבים, על דברי המדרש על

הפסוק (משלי יד א) 'חכמות נשים בנתה ביתה', און בן פלת אשתו הצילתו שאמרה לו מה אתה נכנס למחלקת ומה נפקא מנה לך, אם משה רבך אתה תלמידו ואם קרח רבך אתה תלמידו'.

לכאורה קשה מה החכמה המיוחדת בדבריה, הרי ברור שזה היה כל הוכחה, מי יהיה הרבי, אלא, באר הרבי מוורקא, און בן פלת טען שמשה רבנו פרוש מהצבור ואינו מערב בין הבריות וקרח מערב בין הבריות, ומנהיג צריך להיות ביחד עם הצבור, לכן מן הראוי שקרח יהיה המנהיג ולא משה רבנו.

זה השיבה לו אשתו, כמו שאם משה רבך אתה תלמידו משום שהוא מתרחק מהצבור, כך אם קרח רבך אתה תלמידו, כי גם הוא אם יהפך למנהיג, הוא יתרחק מהצבור כדרך שמנהיג צריך להיות.

אחר דברי תורה אלו נכנס הרבי לחדר, המשיך לחדר הפנימי, ונעל את הדלת אחריו. מני אז הסתגר רבי מנדל מוורקא, והיה ממעט בדבור אפלו עם

בני חבורתו הקרובים אליו ביותר. (מגיד דבריו ליעקב)

כי כל העדה בלם קדשים ובתוכם ה', וישמע משה ויפל על פניו (טז ג - ד)

נראה לפרש על דרך צחות, על פי הידוע כי בעת שישב הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א בשעור שאמר אבי מורי הרה"ק רבי ישראל מקוזניץ זיע"א, נפל לפתע רבי זושא על פניו, ופרץ בבכי מר.

אחר שנגע מבכיו שאלו אותו למה בכה כל כך, והשיב כי אחר שראה את הפמליא של מעלה שבאה להאזין לדברי קדשו של המגיד מקוזניץ, לא יכל להתאפק מלשוב בתשובה, על כן בכה בלב מר ושב בגדל התשובה.

זוהי כונת הכתוב, מיד אחר ששמע משה אמרם אליו 'רב לכם פי כל העדה בלם קדשים ובתוכם ה', כי ה' יתברך שוכן בתוך בני ישראל, נפל על פניו ושב בתשובה. (דעת משה)

רב לכם בני לוי (טו ז)

ברש"י, וקרח שפסק הנה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו.

בליל שבת קדש בדרך שיחו, ספר הרה"ק רבי יעקב יצחק מבלענדוב זיע"א, "בהיותי מסתופף בצל הרה"ק רבי משה מלעלוב זיע"א בשבת פרשת קרח, לא שמעתי ממנו שום דברי תורה, רק בכל הסעודות חזר ואמר פעמים רבות, "וקרח שפסק הנה, מדי חכם אסור להיות". (אמת ליעקב)

וישלח משה לקרא לדתן ולאביהם בני אליאב ויאמרו לא נעלה (טז יב)

בין הספרים המיוחדים שהשתמשו בהם צדיקי וקדושי עליון שהגיעו במרוצת הדורות לחצר הקדש בעלזא, הנה גם ספר תהלים מהרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, אותו קבל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א מזקנו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זיע"א.

פעמים רבות השאיל הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א את הספר תהלים המיחס מבנו רבי אהרן, ואמר שבכל פעם שהוא נזקק לישועה הוא אומר תהלים בספר זה.

בין ההזדמנויות הידועות בהם השתמש רבי ישכר דב בתהלים זה, הנה בעת שנסע למושל המחוז יחד עם העסקן הדגול רבי אברהם חיים דוד סופר זצ"ל שפנה פניו כולל ארץ ישראל, לפעל לבטול הגזרה שיצאה אז לחיב את הרבנים להיות בקיאים בשפת המדינה.

בהגיעם לארמון המושל פגשו באחד המשכילים המפרסמים כשהוא יורד מהמדרגות המובילות לארמון, והוא התחצף לרבי ישכר דב באמרו שאין לו עבור מה לעלות, יען הדבר כבר מחלט ואי אפשר לשנותו.

ענה לו הרבי, "לעת עתה אנחנו ממשיכים לעלות, אבל אתה אמנם הולך ויורד". אכן לימים הצביע רבי ישכר דב על קלב שהתרוצץ סביב בית הכנסת בבעלזא, כי בקרבו מגלגלת נשמת אותו משכיל.

באותה הזדמנות לקח עמו רבי ישכר דב את התהלים המיחס מרבי אלימלך, ובעודם בדרך אמר למלוהו רבי אברהם חיים דוד, "נאמר תהלים ביחד".

כשנכנסו למושל הציג רבי ישכר דב את מלוהו כנכד הנאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, רבה של פוזנא, בלבו תמה רבי אברהם חיים דוד מדוע הוא מתארהו כנכד רבי עקיבא איגר, בעוד שבדרך כלל מתארים אותו כנכד החתם סופר, וגם אצל הגוים הרבה יותר מפרסם הרב מפרשבורג, שהיא עיר גדולה ביותר ביחס לפוזנא.

לתמהונו הרב, בשמע זאת המושל ספר שפעם היתה לו ישועה אצל זקנו הרב מפוזנא, כי הוא נאשם במשפט קשה ואחר חתימת הגזר דין הציעו לו ידידיו שייכנס אל הרב מפוזנא, אולי הוא יוכל להושיע לו, ואכן בסופו של דבר נהפך גזר דינו והוא יצא זכאי במשפט.

אחרי כן שטח רבי ישכר דב את הבקשה שעבורה הטריוח עצמו לבא לכאן, אף המושל השיב כי כבר אין בידי לשנות את הגזרה, אחר שהיא כבר נחתמה, אמר

לו הרבי, "הלא גם הגזרה שהיתה עליך נתבטלה על ידי זקנו של יהודי זה, על אף שפבר היתה חתומה".

הדברים קלעו אל המטרה ונכנסו ללב המושל, וחפץ ה' בידם הצליח להעביר את הגזרה. אז הבין רבי אברהם חיים דוד מדוע שנה הפעם רבי ישכר דב והציג אותו כנכד רבי עקיבא איגר. (אורחות רבותינו ע"ס צעטיל קטן, בית הכנסת שבבעלזא)

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ונתת לנו נחלת סדה ונחם (טז יד)

ספר הרה"ק רבי ישראל זיע"א על תלמיד חכם וגביר שהיה מסתופף בצל זקנו הרה"ק השפת אמת זיע"א, כשנפטר השפת אמת ובנו הרה"ק האמרי אמת זיע"א התמנה למלא את מקומו, המשיך החסיד לבוא לשלחנו, פי היה קרוב משפחה קצת וכן משום שהיה בנו של הרבי הקודם.

כאשר התגלגלה לפתחו הצעה מסחרית, לרכש יער גדול, הוא בא לשאל את פי רבו האמרי אמת והוא יעץ לו שיקנה, אחר זמן התברר שהעסקה לא היתה כדאית בעליל, הוא נקלע לחובות גדולים כתוצאה מהעסקה הכושלת, עד כדי שלא נותרה ברירה מלבד להכריז על פשיטת הרגל.

בין שפך הפסיק לבא אל האמרי אמת, לפי שאמר בלבו, אצל הרבי הקודם כל פעם שהייתי שואלו וענה לא יצא הפסד, ואצל רבי הנה מיד ששאלתי הפסדתי כל כפסי, אם כך אין זה רבי.

לאחר זמן, כאשר שהה האמרי אמת במרינבארד והחסידים הלכו אחריו, הלך גם אותו יהודי אחריו וחשב בלבו שאפלו שהוא עצמו אינו רבי, מכל מקום בנו של רבי הוא.

בעודו מהרהר זאת, הסב האמרי אמת פניו ואמר לו, "איתא במדרש (במדב"ר יח ח) 'קרח שפסק הנה, מה ראה לשטות הנה, אלא עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו, שמואל ששקול כמושה ואהרן'.

לכאורה קשה, אטו משום כך התר כבר לקרח לחלק על משה רבנו, אלא

דכיון שראה קרח שהעצה שנתן משה לשלח מרגלים לראות הארץ לא הצליחה, עלה בלבו שיכול לחלק עליו, כמו שאמרו 'אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו, כי רבי שנותן עצה שאינה עוזרת, אינו רבי.'

סיים הבית ישראל שבאמת חס ושלום לא היתה זאת עצה שאינה הוגנת, כי על ידי עצתו של האמרי אמת נצלו הוא וכל משפחתו מהמלחמה הנוראה, לפי שאחר שנכנס לחובות עצומים עבור השטח שקנה, הצרך לברח עם כל משפחתו לארץ ישראל ונצלו מהמלחמה. (כרם חמד)

ויהי למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם (טז טו)

בעת ששנו חז"ל לתלמי המלך, הם כתבו בתורה בפסוק זה לא תמד אחד מהם נשאתי (מגילה ט), כי על הצדיק להיות במדרגה כה גבוהה, שבעת שבאים אליו המקורבים ורצונם ללמד ממנו תורה ומצוות ודרך השם, הם צריכים קדם לקרב עצמם אליו, ואז הוא ישא את נפשם ויבטל מהם כל חמדה ותאוה.

כאשר שמעתי מפי הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זיע"א שאמר בזה הלשון, "מעיד אני על מורי ורבי הרה"ק יעקב יצחק מלובלין זיע"א שכאשר בא אליו אדם חדש, מיד נטל את נפשו ונשמתו ורחצה וכבסה ונקה אותה מפל טמאה וחלאה, והחזירה לו כאשר נתנה לו בשעת הולדו".

זה אשר אמרו דתן ואבירם 'לא נעלה', הם טענו שאין בכוחותיו של משה רבנו להעלות נשמתם למקום אשר ממנו נחצבו, ואף משה רבנו ברב ענותנותו הודה ואמר לעמתם, אמת, לא חמד אחד מכם נשאתי, כי לא טהרתי אתכם מכל תאוה וחמדה כדרך הצדיקים. (דברי המוצנע)

לא חמור אחד מהם נשאתי (טז טו)

על דרך צחות אפשר לפרש על פי מה שמשפירים שפעם שאלו את החתם סופר זיע"א מדוע הוא מקבל מעות מהבעלי בתים שבעירו, הלא כמה גדולים

וטובים היו שלא רצו להנות מאחרים. **והוא** השיב טעמו ונמוקו, שכונתו בזה שאם לפעמים רע לב אחד מבעל הבתים עליו וירצה להרע לו, אז יסתפק במה שיחדל מלשלח לו מעות מהיום והלאה, ועל כל פנים לא יעשה לו רע אחר, אולם אם לא אקבל מהם כלל מתנות, מי יודע כמה רשעות יעשו לי כשירע לבכם עלי.

כן היתה גם כן פונת אברהם אבינו בעת שבא למצרים מקום ערות הארץ וחשש שירעו לו, על כן רצה כעת דוקא שיתנו לו מתנות וכל אחד ירצה להחניף עצמו לו בזה, ואז אף אם בעתיד ירצו להרע לי, על כל פנים 'וחיתה נפשי בגלגל', לא יהרגוני ויסתפקו בכך שיחדלו לתן לי מתנות מהיום והלאה, ע"כ לשון ספר פרי משה.

בעין זה אפשר לפרש כאן פונת משה רבנו ע"ה שקבל לפני ה' יתברך, 'לא חמור אחד מהם נשאתי', אולי אם הייתי מקבל מהם, היתה די להם כעת שלא יתנו לי כלום ובזה היתה די להם לעשות לי, אף אני לא קבלתי מהם מאומה, ממילא עתה שפכו עלי חרונם ומי יודע מה יעשו לי עוד. (חיי צבי)

וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ (טז טז)

ספר הרה"ק השפע חיים זיע"א, פעם התבטא הרה"ק הישמח משה זיע"א כי הוא עדין זוכר את מעמד יציאת מצרים ואת דמות הנוגש שהיה ממנה עליו במצרים, עד כדי שאף אם יבחין בו היום בין אלפי גוים, יזהה אותו. כן העיד ואמר שהוא זוכר גם היכן היו מנחים כל כלי המטבח בביתו שבמצרים.

כששמע זאת נכדו הרה"ק הייטב לב מסינעט זיע"א, שאל אם הוא זוכר גם את מחלקת קרח ועדתו והישמח משה השיבו, "כן, הנני זוכר זאת בבחירות רבה", שאל הייטב לב, "באיזה צד נקטת בעת המחלקת".

ענה לו זקנו, "בשעתו לא רציתי להתערב במחלקת זו, וכדברי אשת און בן פלת (סנהדרין ט:): מאי נפקא לך מנה, אי מר רבה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא".

תמה הייטב לב ושאל, "היתכן כזאת, שומעים שחולקים על משה רבנו ועומדים מן הצד", השיב הישמח משה, "בני, הנך עדין צעיר לימים ואיני יכול לבאר לך זאת, כשתגדל ויעזר לך הקב"ה, תשפיל להבין דבר זה".

ספרו חסידים שלאחר מכן הוסיף הייטב לב כי מאחר וזקנו לא התערב לטובת משה רבנו, אף שהיו לו בכך ענינים גבוהים שלא היה יכול לבארם, נענש בכך שלכל צאצאיו היתה מחלקת בעירם. הוסיף הייטב לב, "אפלו הייתי מתגורר ביער, היו עצי היער מתקוטטים ורבים עמי". (דרשות טפע חיים חור"י תשמ"ג)

ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנהף (יז יא)

מעת לעת נוהג היתה הרה"ק רבי שמואל שמעלקה קליין מסעליש זיע"א לעשו במקטרת, ובפרט בעת שהיה מעין באיזה ענין עמק וסבוף, בשעת העשון היתה מקריז לעתים, "ישרפו החיצונים".

היה אומר שבפעשון יש עבודת הקדש, שכן המקטרת היא דומם, ובה מנחים העשבים שהם חי, ואדם לקחו בפיו שהוא מדבר בו תורה ותפלה ומעלה את כלם. כשכבדוהו נדיבי לב בסיגר יקר לא עשן אותו כדרך, אלא שוברו לשנים ונותן לבחור המשמש לחתכו דק דק, והיה שורפו במקטרת.

פעם נחלה בישיבתו תלמיד חביב בקדחת הראה, ומצבו החמיר, הרב הצטער מאד ביוסורי התלמיד וכדרכו במארעות כאלו נתן לו במתנה שעור אחד שלמד ברבים, אף המחלה הלכה וגברה.

הלך רבי שמואל שמעלקה לבקר את תלמידו, ישב סמוך למטתו והעלה עשן גדול במקטרת, עד שהתמלא כל הבית עשן. כאשר הזכירוהו כי העשן יזיק לחולה אמר, "בטוח אני שלא יביא הקדוש ברוך הוא תסקלה על ידי, מאותו רגע הקל מעליו החלי המסכן עד שהתרפא לגמרי, ולימים גדל התלמיד ושמש כרב בעיר גדולה. (צוור החיים המבואר)

פרשת קורח

בדרך שאדם רוצה לילך

סיפר הרה"ג רבי מתתיהו לנדא, אבד"ק פאדיטורק שברומניה, בקונטרס 'תולדות יוסף', אותו חיבר על אביו הגאון רבי יוסף לנדא, רבה הנודע של העיר יאסי ברומניה ובעל 'ברכת יוסף':

ביום בהיר אחד הגיעה אשה אל העיר יאסי וביקשה לשוחח עם רב העיר. האשה הזדהתה בשמה הפרטי "עטיא רחל" וסיפרה כי מקום מגוריה הוא בעיר קאליש שברוסיה. דמעות שטפו את פניה כשהחלה מספרת את סיפורה הטראגי: נשואה הייתה לבעלה והנה לפתע נעלם בעלה ואיננו כאילו בלעה אותו האדמה. ככל שניסתה האשה לחפש את בעלה האובד העלתה חרס בידה, ולדאבון ליבה היא הפכה להיות אשה עגונה שאסורה להינשא, כל עוד אין בידה גט פיטורין מבעלה או הוכחה ברורה כי בעלה כבר איננו בין החיים.

מראתה האשה כי ממקום מגוריה בקאליש לא תבוא לה הישועה, החליטה לצאת למסע בין ערים ומדינות כדי למצוא את בעלה האובד ולדעת מה עלה בגורלו. פנתה האשה אל רבה של העיר קאליש וביקשה ממנו את ברכתו ועצתו. העגונה ביקשה מהרב כי יורה לה וינחה בעבורה את הדרך בה עליה לפעול כדי שתהיה מותרת להינשא.

רבה של קאליש שכאב מאד את צערה של העגונה רצה שמסעה לא יהא לשווא, ומאחר שידע שיש אנשים שאינם מהימנים שיכולים להשיא לה עצות שאינם הוגנות, נתן לה הוראה ברורה: כדי שתהיי מותרת להנשא כאן בעירנו, אבקשך להקפיד שעל כתב ההיתר שלך להינשא יהיה חתום הגאון רבי יוסף לנדא, רבה של יאסי, ששמו הולך לפניו כצדיק וירא שמים והוא נודע בשקידתו הרבה על תקנת בנות ישראל כדת משה וישראל. על כתב ההיתר שלו יכולים אנו לסמוך. ומשתחזרי לקאליש בס"ד עם הכתב בחתימתו, נוכל להתיר אותך להינשא.

העגונה עטיא רחל מקאליש יצאה אל הדרך הארוכה כשפניה מועדות תחילה אל העיר יאסי, שם כיהן רבי יוסף לנדא ברבנות העיר, ולתור שם אחר בעלה. אפס כי מאמציה לא נשאו פרי, ולאחר חיפושים ממושכים הבינה כי אין בידה כל תועלת משהייתה ביאסי. עטיא רחל החלה להסתובב מעיר לעיר ברחבי רומניה בנסיון למצוא את בעלה ולעלות על עקבותיו, עד שבחסדי השם עליה יגעה ומצאה: באחת הערים נודע לה כי בעלה היה חי שם במשך תקופה, והוא שבק חיים לכל חי. אדם אחד שהכיר את בעלה ניאות להגיע אל בית הדין המקומי ולמסור עדות על כך, ואכן לאחר חקירה ודרישה וגביית עדות כדת וכדין, הנפיק בית הדין עבור האשה מסמך מסודר בחתימת ידם בו נאמר שהם קבלו עדות על מות בעלה ועל היותה מותרת להינשא.

עם מסמך זה חזרה האשה אל רבה של יאסי

וביקשה ממנו, כפי שהורה לה רבה של קאליש, שיחתום אף הוא על ההיתר, וכך תוכל לחזור לעירה ולהינשא. רבי יוסף לנדא עיין היטב בגביית העדות ואמר לעגונה שהוא נזקק לכמה ימים כדי להתבונן בדבר, ועל כן הוא מבקש ממנה כי תואיל להיכנס אליו בעוד מספר ימים. האשה עשתה כדברי הרב, אלא שלהפתעתה נענה לה הרב שהוא עדיין לא הספיק לעיין בדבר ולסדר את ההיתר, והוא מבקשה להמתין עוד כמה ימים.

פעם אחרי פעם הגיעה האשה אל רבי יוסף לנדא בבקשות ובהפצרות כי יואיל לתת לה את ההיתר להינשא, ורבי יוסף עומד על שלו: עדיין לא היה סיפק בידי לארגן לך את ההיתר; שובי בעוד כמה ימים. האשה בכתה והתחננה בפני הרב שיואיל נא למהר מעשיו ולהחיש את גאולתה, כי כשל כוח סבלה. אך רבי יוסף לנדא בשלו: זהו הליך שלוקח זמן, לפעמים די בכמה ימים ולפעמים זקוקים לזמן ממושך יותר, ואין לך ברירה כי אם להמתין בסבלנות עד אשר אקרא לך ואתן לך את ההיתר.

לא יאומן כי יסופר אולם עברו כמעט שלש שנים ורבי יוסף לנדא היה מסרב לתת לאשה את חתימתו על ההיתר להנשא. האשה שידעה כי רבה של קאליש נתן לה הוראה חד משמעית כי עליה להביא את חתימתו של רבי יוסף לנדא על ההיתר, ידעה כי אין לה מה לחזור לקאליש בלי חתימה זו, ואילו הרב מתמהמה מלחתום בהתחמקות משונות.

בצר לה בכתה האשה בפני מכריה וביקשה את עצתם כדת מה לעשות. היא השיחה את צרתה בפני כל מי שניאות היה לשמוע: בידה היתר כתוב וחתום מבית דין, וכל שזקוקה היא זה לחתימתו של רבי יוסף לנדא המאשר זאת, ואילו הרב מצידו עושה ככל יכולתו כדי לדחותה פעם אחד פעם ולענות את דינה.

אנשים שלא יכולים היו לראות בצערה ובכאבה של העגונה נתנו לה עצה טובה: הלוא בעיר יאסי מכהן רב נוסף, הלוא הוא הגאון רבי אהרן משה טויבש, הנודע בספריו 'קרני ראם' ושו"ת 'תועפות ראם'. לכי איפוא אל רב זה, וכשהוא יחתום לך על ההיתר, שמא גם רבי יוסף לנדא, שהוא ידידו ורעו להנהגת העיר וביניהם קשרי ידידות וחיתון, יסכים להוסיף את חתימתו גם הוא.

האשה לא בזבזה זמן ותיכף ומיד פנתה לרבה טויבש, ואכן, הרב שקרא הדק היטב את גביית העדות של אותו בית דין שהתירה להינשא, נענה ואמר: הלא הלכה פסוקה היא שעד אחד נאמן להתיר אשה להינשא, ומכיון שעד אחד העיד על מיתת בעלה ובית הדין קיבל את עדותו, בוודאי שהאשה, עטיא רחל, מותרת להינשא, ואין בזה כל צל של פקפוק. הרב טויבש שלף את קולמוסו וחתם את חתימתו על כתב ההיתר, כשהוא מוסיף לזה גם את חותמתו המהודרת.

כעת, אמרה עטיא רחל לעצמה, הגיע הזמן לעשות את חלקו השני של העצה שנתנו לי: לחזור אל רבי יוסף לנדא, להראות לו את חתימתו של רבי אהרן משה טויבש, ולבקש ממנו כי יוסיף גם הוא את חתימתו. העגונה שהכירה היטב את ביתו של הרב, ממאות הפעמים שביקרה שם, עמדה בפני הרב והראתה לו כי הרב השני התיר לה להינשא, והיא מבקשת מאוד שהרב יצטרף ויחתום גם הוא.

בתחילה שתק רבי יוסף לנדא, אך לאחר הרהור קצר הוא ביקש מהעגונה את ההיתר. רבי יוסף שלף את הקולמוס מקסת הדיו וכתב על ההיתר את המילים הבאות: "אישה זו אסורה להנשא מטעם הכמוס עמדי" כשהוא מוסיף את חתימתו וחותרתו.

האשה שלא ידעה לקרוא את כתב ידו של הרב לא ידעה את נפשה מרוב שמחה. היא כמובן לא ידעה ולא הבינה את מה שרבי יוסף לנדא כתב לה, ובהתלהבות רבה מיהרה אל מכריה נותני העצה וסיפרה להם בהתרגשות כי הנה הרב חתם גם הוא, וכעת הדרך סלולה בפניה לחזור לקאליש ולבנות את ביתה מחדש.

אחד ממכריה ביקש ממנה להסתכל בהיתר ועיניו חשכו. הוא החזיר מאוד וכמעט שנפל אחורנית. עטיא רחל שראתה את תגובתו הקשה הבינה כי דבר מה אינו כשורה וביקשה ממנו להסביר מדוע הוא נבהל כל כך. בקושי רב הוא מצא את הכוח הנפשי לספר לה על מה שרבי יוסף לנדא כתב לה על ההיתר. לא זו בלבד שהוא לא הצטרף להיתר אלא שהוא גם מונע ממנה את האפשרות להשתמש בהיתר שהיא כבר קבלה. אם לא היית הולכת אל רבי יוסף לנדא, הסביר לה האיש, הרי שגם אם רבה של קאליש לא היה נזקק להתירך, בוודאי היית יכולה למצוא רבנים אחרים שיסמכו על רבי אהרן משה טויבש ועל הבית דין שקיבל את העדות על פטירת בעלך. אולם עתה שרבי יוסף לנדא כתב במפורש, על גבי ההיתר, כי את אסורה להינשא, אין לך יותר כל סיכוי להינצל מכבלי העיגון.

האשה, אבלה וחפוית ראש, רצה במהירות אל רבי יוסף לנדא והחלה לזעוק ולצווח בקול רעש גדול: רבי, מה חטאתי ומה פשעתי שאתם יורדים לחיי בצורה שכזאת?! הלא כל שביקשתי ממכם הוא להצטרף להיתרו של רבי אהרן משה טויבש, ואם אין ברצונכם לעשות זאת - היה עליכם להחזיר לי ולא לכתוב עליו כלום! האם לא די בכך שאתם מענים את דיני כבר קרוב לשלשה שנים, הנה עתה הרסתם לי גם את ההיתר שאחרים נתנו לי כדת וכדין?!

רבי יוסף לנדא השפיל את ראשו וענה לה בקצרה: צר לי עליך מאוד מאוד, אך אינני יכול ואינני רשאי להתיר אותך להינשא. יתירה על זאת, חובתי בעולמי היא להזהיר ולהתריע, להתוודע ולהגלות, כי את אסורה להינשא. אכן,

ולכן הצנעתי דבריי וכתבתי שטעם כמוס הוא עמדי, כי את טעמי האמיתית לא ניתן לגלות.

נענה הרה"ק מרוזין ואמר לרבי יוסף לנדא: נאמנים דבריך עד מאוד ובוודאי מהשמים שומרים עליך ממכשול, כי בדרך שאתה רוצה לילך - לתקנת בנות ישראל לפי דת תורתנו הקדושה, מוליכים אותך ושומרים את צעדיך שלא תכשל בדבר הלכה. ולכן אני מסכים עמך, ובזאת אברך את האשה כי יעזור לה השי"ת שתמצא את בעלה וישועתה במהרה תבוא.

שלח רבי יוסף לנדא לקרוא לאשה העגונה, שבינתיים חזרה ליאס, וסיפר לה כי הוא שוחח עם הרה"ק מרוזין וכי גם דעתו הקדושה מסכימה כי אי אפשר עדיין לתת לה היתר להינשא, אך כדאי לה למצוא מרגוע נפש בהכרח המיוחדת בה רבינו בירך אותה והאציל עליה, כי בקרוב היא תזכה לישועה שלמה.

כעבור יום או יומיים והעגונה הייתה מהלכת לפי תומה בין דוכני השוק ביאס, מסתכלת על התוצרת הרבה שהוצעה למכירה, והנה ניגש אליה אדם אחד הקורא לה בשמה ואף שואל בשלומה. האשה לא הכירה אותו ושאלה אותו: מי אתה? והאיש נענה ומשיב לה: וכי אין את מכירה אותי? הלוא בעלך אני!

עטיא רחל נפלה מתעלפת במקום. המון רב התקהל במרכז השוק, והדבר התברר כי אכן מדובר בבעל האובד אשר מחמת רוח שטות שנכנסה בו החליט לברוח ממקום מגוריהם בקאליש הרחק עד למדינת הונגריה. והנה, מספר האיש, לא מזמן רב נכנס חשק ורצון בלבי לנסוע ליאס מבלי שאני יודע להסביר לעצמי מדוע. זו בוודאי שלא עלתה על דעתי שאמצא את אשתי שם.

מיד הלכו האיש והאישה אל מעונו של רבי יוסף לנדא, כשהבעל מצהיר ואומר: הנני מוכן לפוטרה בגט! רבי יוסף לא האמין לנוכחים והורה להושיבם בשני חדרים נפרדים כשהוא חוקר כל אחד מהם בחקירה מוחלטת ובסימנים מובהקים לידע כי הוא אכן הבעל האובד וזו אשתו, ורק כאשר התברר הדבר מעל כל ספק מיד הורה לקבל את הגט מהבעל ולהתירה להינשא.

על הפסוק (במדבר טז ה): **וַיְדַבֵּר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל עֲדַתוֹ לֵאמֹר בִּקְרַח וַיְדַע ה' אֵת אֲשֶׁר לוֹ וְאֵת הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ וְקָרִיב אֵלָיו** פירש הרה"ק רבי משה מפשוורסק זיע"א בספרו 'אור פני משה' על פי מאמר חז"ל במסכת שבת (קד): אמר ריש לקיש: מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן, בא ליטמא - פותחין לו, בא ליטמא - מסייעים אותו. וכן שנינו במסכת מכות (י): אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב אלעזר: מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים - בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. וזהו שאמר הכתוב **'את אשר יבחר' - הדרך שבה בוחר האדם ללכת, היא זו הדרך שבה הקב"ה 'קריב אליו'.**

יתכן בעניינים כאלו, כי אם לבאר דרך התורה באר היטב. ואם אמנם שמעתי שכוונתו על העד שהעיד על פטירת בעלה שאין נאמן ע"פ דין תוה"ק נפלאתי מאד על זה, הלוא אנכי מכיר את האיש ומעשהו ואינו נחשב אצלי לפסול עדות ח"ו, ואולי נסתרה דרכו מאתי ונודע לידידי יותר. לזאת יקח מועד לעיין היטב בענין העגונה הנ"ל מרת עטיא רחל מקאליס על פי דרכי התוה"ק, אולי יזמין לו השי"ת דרך תורת אמת למצוא פתח היתר להאשה העלובה, ואיך שיפול דבר הן להיתר הן ח"ו כו' עכ"פ יבאר דבריו לנוכח למען יהיה למראה עיני ישראל חוות דעתו בזה.

דברי הדורש טוב לעמו ומעתיר בעדם תמיד, ישראל במוה"ר שלום."

עם בוא מכתב זה אל רבה של יאס, שהיה איש חסיד מובהק וירא שמים מרבים, מיהר רבי יוסף לנדא לשלוח מברק מהיר אל הרה"ק מרוזין בו הוא כותב במילים קצרות כי הוא אינו יכול להסביר בכתב את פשר הדברים, אך בעז"ה מתעתד הוא להגיע בהקדם לסאדיגורה ושם יסביר לרבינו את כל השתלשלות הדברים.

לא חלפו ימים מועטים ורבי יוסף לנדא הגיע אל חצר קדשו של הרבי ובהיותו מול הרבי פתח ואמר: אגלה לרבינו את מסתורי לבבי. האמת היא שתיכף ומיד עם בוא העגונה לפני עם ההיתר של הבית דין, מיד רציתי להתירה להינשא, אלא שצירוף של מקרים שונים ומשונים אירע עמדי.

בכל פעם שניגשתי אל ארון הספרים כדי לקחת ספר ולעיין בדינה, נופל היה הספר מיד. כך לא פעם אחת ולא פעמיים, אלא פעמים רבות. פעם אחת גם אני בעצמי נפלתי ארצה, והיה זה בשעה שעליתי על כסא כדי להוריד מהמדפים העליונים ספר הדין בפרטים הדומים לגביית עדות זו, וכמעט שנשתברו עצמותי. היה זה עבורי סימן מובהק מהשמים שאין לי להתעסק עם היתר אשה זו, ולכן בכל פעם דחיתי אותה עוד ועוד.

הגיעו הדברים עד כדי כך שביום אחד, לגודל הרחמנות על אשה אומללה זו, החלטתי שיהיה אשר יהיה, הרי אני כותב לה היתר להינשא, ויהי כאשר התחלתי לכתוב והנה נפל הקולמוס מידי והקסת התהפכה ונשפך הדין על כל הנייר עליו התחלתי לכתוב את ההיתר.

באותה שעה אמרתי: **אות היא שבעלה של אשה זו עדיין חי והיא אסורה להינשא, וזכיתי שמהשמים עוצרים אותי מלהתיר את האשה היות ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ומחמת שאני טרוד הרבה בהיתר עגונות על פי ההלכה הצרופה, הרי שבדרך זו מוליכים אותי ומן השמים מסייעים אותי לכל אבא לידי מכשול.**

זו הסיבה, סיים רבי יוסף לנדא, שבשעה שראיתי כי מחותני רבי אהרן משה טוביבש החליט להתירה הרגשתי מחוייב בנפשי לעמוד על המשמר ולהצילה מאיסור אשת איש לעלמא, ובשל כך כתבתי שאסור לה להינשא. אלא שכל זאת לא יכלתי לגלות ובוודאי שלא להעלות על הכתב, כי הרי רבים יבואו ויטענו כנגדי שתורה לא בשמים היא ויקוב הדין את ההר,

הטעם לכך כמוס עמדי ואין אני יכול לגלותו, אך האמת היא כדבריי!

עם זאת, המשיך רבי יוסף לנדא ואמר ברגש רב: דעי כי רחמי נכמרים עלייך וליבי כואב את צערך. אני מברכך בכל ליבי ונפשי שתוכלי לצאת מצרה לצוקה וישועת השם תבוא אלייך במהרה.

עטיא רחל שעולמה חשך עליה הייתה אובדת עצות לחלוטין. כל תחנוניה ובכיותיה לא הועילו כלום ולא שינו את עמדתו של רבי יוסף לנדא שהתבצר בהחלטתו כצור חלמיש. גם נסיונותיה של עטיא רחל לבקש מרבנים אחרים שיתירו לה להינשא על פי ההיתר של בית הדין והסכמת רבי אהרן משה טוביבש לא הצליחו. האשה הגיע אל גדולי עולם שבאותו דור, כמו הגאונים הגדולים רבי שלמה קלוגר ורבי יוסף שאול נטנזון ועוד, אך למרות הפליאה הגדולה על דבריו הסתומים והעלומים, איש לא הסכים להתיר את האשה להינשא ולהכריע ההיפך מדברי רבי יוסף לנדא.

הייתה זו פליאה גדולה שהסעירה את העולם התורני של אותם הימים. רבי יוסף לנדא שהיה אביהם של בנות ישראל ותמיד מסר נפשו ורוחו עבור תקנת העגונות, כשבכל מאמציו עשה הכל לפתוח פתח והתרה עבור האומללות, מסרב בכל תוקף לקבל את דעתם של הבית דין המתיר ואת דעתו של רעהו רבי אהרן משה טוביבש. ככל שניסו לשאול אותו על טיב העניין, מילא רבי יוסף לנדא את פיו מים והתעקש לטעון כי טעמו כמוס עמדי.

בשלב כלשהו הגיעה עטיא רחל אל הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א, אשר באותם ימים יושב היה בחצר קדשו בסאדיגורה ובכתה בפניו על מר גורלה. העגונה סיפרה להרה"ק מרוזין על כל ההפתקאות שעברו עליה בשנים האחרונות, מני אז שבעלה נעלם בנסיבות מסתוריות, דרך ההיתר להינשא שניתן לה מידי הבית דין והסכמתו של רבי אהרן שמה טוביבש, ועד למילים הקצרות שרבי יוסף לנדא כתב על ההיתר, בו הוא אוסר עליה להינשא ללא כל הסבר או סיבה.

רחמי של הרה"ק מרוזין נכמרו על האשה האומללה, והוא פנה לכתוב מכתב אל רבי יוסף לנדא. והנה לשונו המדויק, אות באות, של הרה"ק מרוזין באגרת זו, בו הוא מבקש שיואיל לפרש לו פשר דבר על סירובו להתיר את האשה, והוא גם מתייחס באגרת זו על שמועה שהייתה מהלכת כי רבי יוסף לנדא מערער על מהימנות העד שהעיד לפני הבית דין על פטירת הבעל, והרה"ק מרוזין תוהה מדוע הוא אינו מאמין לו:

"ה' ישפות שלום רב לכבוד ידידי הרב הגאון המפורסם חריף ובקי חכם השלם החסיד ועניו כש"ת מוה"ר יוסף לנדא האבד"ק יאס נ"י וזרח כשמש וירח.

הן בדבר צער האשה הקשורה בחבלי העיגון זה עשר שנים, הגיע צערה לנקודת לבבי, והיא מרת נפש וכל כאבה מזה שכבוד ידידי סתם דבריו בענין ההיתר באמרו שאסורה מטעם הכמוס עמדי, ועבור זה כל המורים בישראל יראים לגשת לפתח ההתרה מחמת דבריו הסתומים. וזה לא

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שתי עיניים נבראו באדם - אחת שיביט בה גדלות השי"ת, ואחת שיביט בה שפלות עצמו...

מרבתי ובפרט מאדונינו מורינו ורבינו המובהק מוהר"ר משולם זושא זלה"ה שלמד אותי דרך ה' בזה הלשון 'בני תיכף בהשכמת הבוקר בהקיץך משנתך קח בידך הציצית הקדושים ותן לבך ודעתך לעיין ולהסתכל בגודל רוממות וגדולת הבורא ית"ש, עכ"ל. משמע שכך היתה דרך עבודתו של הרבי ר' זושא להביט בראש ובראשונה אל גדלות השי"ת ורוממותו].

שתי דעות אלו אם להקדים את ההתבוננות בגדולת הבורא או את ההכרה בשפלות עצמו, הוא מחלוקת ב"ה וב"ש, - כך מצינו שפי' הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאז'ניץ זלה"ה (באר משה - בראשית) את מחלוקת ב"ש וב"ה במסכת חגיגה (יב.). 'בית שמאי אומרים שמים נבראו תחלה בית הלל אומרים ארץ נבראה תחילה, שהרי לכאורה קשה כיצד ב"ה שהיו ידועים בענוותנותם התפארו שהארץ היא מידתם ומקומם נבראת תחילה, אך על פי האמור יש לפרש מחלוקתם שדעת ב"ש היא שיש לאדם להתבונן ראשית בגדולת הבורא וזהו סוד 'שמים נבראו תחילה', אך ב"ה שהיו ידועים בשפלותם בעיני עצמם כמסופר בחז"ל (שבת לא.) נחלקו עליהם ואמרו 'ארץ נבראה תחילה' שיש להקדים את ההכרה בשפלות עצמו שהוא בחינת 'ארץ' ורק לאחריו יוכל לבוא לבחינת 'שמים' להביט ברוממות א-ל וקדושתו.

וכן הביאו לפרש בספר **חקל יצחק** (בראשית) וכן בספר **בני שלשים** (בראשית) שם סיים בזה"ל: וזהו מאמר הפסוק 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים' (בראשית ב ד), בין ששמים קדמו ובין שהארץ קודמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, אלא 'הודו על ארץ ושמים' (תהלים קמח יג) הוא הנכון, להשיג מקודם שפלותו ואח"כ להשיג גדולתו יתברך.

הנעלות בהם נהג כל ימי חייו, וכמו"כ נטע בהם את בחינת ב' העיניים שבגופו של אדם, להביט את גדולת השי"ת ולראות שפלות עצמו, והיינו 'אשר עשה משה לעיני כל ישראל' שהשריש בהם את ההתנהגות הנכונה בעיניו של האדם.

מסיבה זו אמרו חכמים (חגיגה ד:): 'סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה' כיון שאדם שאינו רואה בעין אחת ממילא חסרה לו האפשרות לראות בשפלות עצמו, וע"כ פטור מן הראיה כיון שאינו יכול לראות ולהשיג את גדולת השי"ת כי זה תלוי בזה. [כן הביא **בישמח משה** (שה"ש ד ט) בשם הרבי ר"א מליז'ענסק, וכן הביא בשם משמואל (קרח תרע"ב) בשם ספר **נועם אלימלך**, אך בספר עצמו לא ראינו שהובא ביאור זה, וראה **בעבודת ישראל** (שופטים) ובנופת צופים (סב) מר"פ מקוריץ שביארו כן מדעת עצמם].

וידוע שהאחים הקדושים **רבי אלימלך מליז'ענסק והרבי ר' זושא זלה"ה** חלקו מהו הסדר הנכון בהתבוננות האדם בגדלות הבורא ובשפלות עצמו, אחד אמר שיש להקדים לראות בשפלות עצמו ומשם יבוא להביט בגדלות הבורא ואילו אחיו טען לעומתו בהיפך שיש להקדים ולהביט בגדלות הבורא ומשם יבוא לראות בשפלות עצמו, עד שהסכימו ובאו אל רבם **המגיד ממזריטש זלה"ה** שיכריע עבורם מהי הדרך הנכונה, אמר להם רבם שאלו ואלו דברי אלוקים חיים אולם הדרך לראות קודם בשפלות עצמו ומשם לבוא להביט בגדולת הבורא היא מדריגה גדולה מחברתה.

[בספר בני שלשים כתב שהרר"א אמר שיש להקדים לראות שפלות עצמו ואילו הרר"ז טען שיש להקדים להביט בגדלות הבורא, אך בספר **חקל יצחק** (ספינקא) כתב בהיפך, ובספרים רבים הביאו את הדברים בלא לציין מה היתה דעת כל אחד מהאחים הקדושים. אולם יש לדייק מדברי הבאר משה שהובאו להלן שם כתב בזה"ל: וכמו שלמדתי

תב לָסָם בְּיָ לְוֹ (טז, ז). וברש"י וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה, עינו הטעתה וכו'.

רמ"ח אברים יצר השי"ת באדם ולכל אחד מטרה מיוחדת לשמה נברא, בין האברים החשובים שבגוף האדם בולט הוא העין שתפקידו הוא לשמש את האדם להביט אל סביבתו ולראות את המתרחש בעולמו של יוצר הכל, אולם פלא גדול הוא מדוע נצרך לאדם שתי עיניים, הרי כדי להביט ולראות די לו בעין אחת ויחידה, וכי יתכן שברא השי"ת בעולמו דבר לחינם ח"ו, הרי כזאת לא יתכן.

נפלאות אמר על כך **המגיד מקאז'ניץ זלה"ה** (עבודת ישראל - שופטים), שתי עיניים נבראו באדם - אחת כדי שיביט בה גדלות השי"ת, ואחת כדי שיביט בה שפלות עצמו...

בכך יובן - אמר **רבי מאיר שפירא מלובלין זלה"ה** (אמרי דעת - קרח) - את שאמרו חז"ל (במדב"ר פי"ח) על קרח שיצא לחלוק על משה רבינו ע"ה **'עינו הטעתו'**, היינו שמכיון שהיה קרח מנושאי הארון והיה איש גדול, מכך בא לכלל טעות ו'עינו' היא העין של שפלות עצמו נחסרה ממנו ו'הטעתו', כי מפני שהיה במדריגה גבוהה כ"כ לא ראה שפלות עצמו ובא לחלוק על משה רבינו.

אך בשונה מקרח, על משה רבינו העידה התורה שכל ימיו בהם הנהיג את ישראל 'לא כהתה עינו' (דברים לד ז), ופירוש הדבר הוא ששבחו של משה רבינו אמור בזה שלמרות שדיבר עם השכינה פה אל פה במראות ולא בחידות, מכל מקום 'לא כהתה עינו' - העין בה ראה את שפלות עצמו לא כהתה הימנו ונשאר תמיד עניו וסבלן כלפי עם ישראל.

וסיום התורה הוא 'ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל' (דברים לד יב), שקודם פטירתו של משה רבינו ע"ה מן העולם השריש בבני ישראל את המידות

כל יהודי ויהודי יכול הוא לעורר ולהוסיף קדושה עד להאבות הק'

התלהבות עצומה תלהיב כל נפש כשידע שיש בכוחו לתת כביכול כח לאבותינו הקדושים

מעתה בא הישמח משה ע"ה (סוף פרשת ויחי ד"ה הנה) ומאיר את העולם באור יקרות חדש ומחודש המלמדנו סוד מיסודות הקדושה שבידינו, ידיעת הפכים בשוה, וממה שיש לרע נוכל לדעת דבר והיפוכו לצד הטוב, שכן מידה טובה מרובה ממידת פורענות (יומא עו.), אם כן, לאחר שהתגלה לנו שאם נכשל אדם במעשה עבירה הרי הוא גורם פגם בשורשו עד למעלה ראש ח"ו, מזה נדע שכל שכן משפיע האדם למעלה במעשיו הטובים, כי לכל יהודי באשר הוא, יש כח עצום זה לפעול במעשיו לטוב ולמוטב, ובכל מעשה שעושה ידע שלמרות היותו בעיניו שפל רוח, הרי שבמעשיו יכול הוא לעורר ולהוסיף קדושה עד לאבותינו הקדושים. מי פתי יאבד גדלות עצומה זו שנותנים לו מן השמים. זה הרי דבר שלא שייך להשיג בעיני בשר, הכיצד יכול אדם בקיימו את מצוות ה' להגיע גבוה כל כך עד שמשפיע במעשיו על האבות הקדושים שהיו רגלי המרכבה (ב"ר מזו).

אי אפשר לתמצת במילים את גודל הזכייה שיש בידינו להוסיף קדושה לאבותינו ואבות אבותינו עד האילן הגדול של יעקב אבינו ע"ה ולמעלה ממנו עד אדם הראשון, וכשיודע מזה, ההתייחסות שלו לכל מעשה דיבור ומחשבה נעשית בשימת לב פי כמה וכמה, ובכל פרט שמוסיף בקיום המצוה כהלכתה בכל דקדוקיה, בדחילו ורחימו, בשמחה של מצוה, במחשבה דיבור ומעשה, ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, ביראה ואהבה בכלל, שבפרט הם עבודת ה' במעשי גשמיות ורוחניות, בסור מרע ועשה טוב, בדברים שבין אדם למקום ובין אדם לחברו, בכל פרטים אלו ככל שמוסיף בהם ובקדושתם מוסיף קדושה לכל השורשים אשר מהם יוצא ענף הקדושה שלו ומאיר נשמת אבותיו ע"ה.

ע"ה וממנו יצאו י"ב שבטים 'שבטי יה' עדות לישראל' ומהם נתפשטו ויצאו ענפים רבים ששים ריבוא נשמות, וענף לוי הצמיח אף הוא שלשה ענפים שהם גרשון קהת ומררי, מקהת יצאו ארבעה ענפים עמרם יצהר חברון ועוזיאל, וענף יצהר הלא הוא ענפו של קרח.

הפוגם בענף פוגם בכל האילן וכן להיפך במעשה טוב

מאחר וכל ענף הנפגם אינו נפגם לבדו אלא פוגם בכל האילן וכן להיפך, נמצא כי אם היה קרח מכשיר מעשיו היה גורם קדושה לכל הענפים הקדושים שיצא מהם עד לאילן הגדול יעקב אבינו ע"ה. אז היה נדרש בו 'קרח' טהור, 'בן יצהר' שהיה מאיר לעולם כצהרים, 'בן קהת' שהיה מקהה שיני כל רואה גדולתו ומעלתו, 'בן לוי' שנתלוה מיום לידתו לקדוש ברוך הוא בכמה מעלות.

אך עכשיו כשחטא קרח ועבר על אחד מ"ג עיקרים של האמונה שהיא האמונה במשה רבינו ע"ה שהוא אב לנביאים, שכן בטענתו רצה לומר שנבואת משה רבינו ע"ה אינה אמת ח"ו ושעשה על דעת עצמו. וכשכפר במשה רבינו ע"ה החליף את ענף הקדושה שלו לטומאה רחמנא ליצולן, ולא רק הענף שלו נהפך לטומאה, אלא עוד גרם נזק לאבותיו מדור לדור עד שהגיע הפגם ליעקב אבינו ע"ה, אבל מאחר שיעקב אבינו ע"ה התפלל שלא יזכר שמו על מחלוקתו לא נגע בו הפגם. ודבר זה הוא לטובתו של קרח, שכן אם היה הפגם נוגע בקדושת יעקב אבינו ע"ה שהוא גוף האילן לא היתה לו תקומה ולא חלק בעולם הבא והיה נכרת מהקדושה, אבל עתה כשלא הגיע הפגם לשורש, לא ניתק החבל ונשאר אחוז בשורש ויש לו תקנה.

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז א). כתב רש"י: ולא הזכיר בן יעקב, שביקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם, שנאמר (בראשית מט ו) 'ובקהלם אל תחד כבודי'. והיכן נזכר שמו על קרח, בהתייחסם על הדוכן בדברי הימים, שנאמר (דה"א ו כב-כג) 'בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל'.

האור החיים הקדוש מביא דרשת חז"ל בסנהדרין (קט:): 'קרח' שנעשה קרחה בישראל, 'בן יצהר' בן שהרתיח עליו את כל העולם כצהרים, 'בן קהת' בן שהקהה שיני מולידיו, 'בן לוי' בן שנעשה לוייה בגיהנם. שואלת הגמרא: וליחשוב נמי 'בן יעקב' ויידרש בו בן שעקב עצמו לגיהנם, מבארת הגמרא שבענייניו של יעקב כבר ביקש רחמים על עצמו, באמרו (בראשית מט ו) 'בסודם אל תבוא נפשי' אלו מרגלים, 'בקהלם אל תחד כבודי' זה עדת קרח.

מקשה האור החיים כמה שאלות, ובדבריו שמעיד עליהם 'ולהאיר אור תורה אסדר ב' ג' גרגרים מסתרי תורה' מבאר, כי כל אחד מנשמות בני ישראל הוא ענף של קדושה היוצא מאילן הגדול והקדוש של כללות ס' ריבוא נשמות ישראל, ומי שעובר על מצוה אחת פוגם במעשיו, ועוקר את ענף נשמתו מהקדושה ומכניסו אל הטומאה, רחמנא ליצולן.

אילן זה תחילתו באדם הראשון שכלל כל זרעו, וכשחטא פגם בכל זרעו הכלולים בו, עד שהאבות הקדושים התבררו בבירור אחר בירור בניסיונות שעמדו בהם, עד שנוולד יעקב אבינו ע"ה שהיתה מיטתו שלימה, שהוא בשלימות כמו שרמזו (ב"מ פד). שופריה דיעקב אבינו ע"ה מעין שופריה דאדם הראשון, כי אכן יופיו הרוחני של יעקב אבינו ע"ה היה נקי וזך כמו יופיו של אדם הראשון בטרם חטא ונחשך אורו. נמצא כי שורש האילן מיעקב אבינו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להשגות ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל

בני יששכר
שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יהזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
חסד לאברהם

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מנורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com